

Эл ишини
эр қилур,
Эр қадрини
эл билур.

Ўзбек халқ мақоли

Ma'rifat

ENLIGHTENMENT * XALQ ZIYOLILARI GAZETASI * معرفت

1931-yildan chiqa boshlagan 2010-yil 20-yanvar, chorshanba № 5 (8238) ISSN 2010-6416

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Қарори

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ҚУРОЛЛИ КУЧЛАРИГА ФУҚАРОЛАРНИ НАВБАТДАГИ ЧАҚИРУВ ҲАМДА МУДДАТЛИ ҲАРБИЙ ХИЗМАТНИНГ БЕЛГИЛАНГАН МУДДАТЛАРИНИ ЎТАБ БЎЛГАН ҲАРБИЙ ХИЗМАТЧИЛАРНИ ХИЗМАТДАН БЎШАТИШ ТЎҒРИСИДА

“Умумий ҳарбий мажбурият ва ҳарбий хизмат тўғрисида”ги Ўзбекистон Республикаси Қонунига мувофиқ:

1. Чақирилиш муддатини кечиктириш ҳуқуқига эга бўлмаган Ўзбекистон Республикасининг чақирув ёшидаги фуқаролари 2010 йилнинг февраль-март ойларида муддатли ҳарбий хизматга чақирилсин.

Муддатли ҳарбий хизматни ўташга яроқли ҳамда чақирилиш муддатини кечиктириш ва чақирилишдан озод

этиш ҳуқуқига эга бўлмаган, бироқ ушбу чақирув мобайнида Қуролли Кучлар сафига чакирилмайдиган фуқаролар сафарбарлик чақируви резервига олинсин.

2. Муддатли ҳарбий хизматнинг белгиланган муддатларини ўтаб бўлган фуқаролар 2010 йилнинг март-апрель ойларида Ўзбекистон Республикаси Қуролли Кучлари резервига бўшатилинсин.

3. Ушбу қарорнинг ижросини назорат қилиш Ўзбекистон Республикасининг Бош вазири Ш.Мирзиёев ва Ўзбекистон Республикаси Президенти хузуридаги Миллий хавфсизлик кенгаши Котиби М.Атаев зиммаларига юклансин.

Ўзбекистон Республикаси Президенти

И.КАРИМОВ

Тошкент шаҳри, 2010 йил 19 январь

ШОГИРД ЗАКОСИ МУАЛЛИМ МАШАҚҚАТИДАН

Умр оқар дарёга ўхшайди. Дарё ўз суви билан босиб ўтган йўлларида кўркам боғлар, обод масканлар яратса, инсон ҳам умри мобайнида кимларгадир яхшилик қилади, эзгу амаллар бажариб ўзидан яхши ном қолдиради. Бундай кишиларнинг аксарияти эса устозлик касби орқали ҳурмат-эътибор қозонадилар.

Собир Раҳимов туманидаги 326-давлат ихтисослаштирилган мактабида ҳам ана шундай фидойи, ўз фанини чин дилдан ўтадиган, ҳар бир дарс учун алоҳида тайёргарлик кўрадиган ўқитувчилар талайгина.

Ана шундай илғор педагоглардан бири, мактабнинг она тили ва адабиёт фани ўқитувчиси Насиба Солиҳовадир. Унинг тиним билмай изланишлари, янгиликка ўчлиги шогирдларига ҳам ўрناق бўлмоқда.

Н.Солиҳова жамоада ўзининг ташаббускорлиги, турли кеча ва тадбирларда бош-қош бўлиши билан ҳам алоҳида эътибор қозонган. Зеро, “Йилнинг энг яхши фан ўқитувчиси”, “Йилнинг энг яхши синф раҳбари” танловларида фаол иштирок этган ўқитувчи бугун ҳам дарсларини янгидан-янги усулларда ўтиш учун ижод қилишдан тўхтагани йўқ. Унинг ноанъанавий усулларда, кўргазмали қуроллардан фойдаланиб ўтган дарсларини кузатган ҳамкасблари таҳриба алмашиш истагида эканликларини билдирмоқда.

Устознинг талабчанлиги, ўз устида тинимсиз изланиши унинг қўлида таълим олаётган ўқувчиларнинг ҳам келажига бевосита боғлиқ. Зеро, Насиба опа сингари устозлардан таълим ва тарбия олаётган бугунги ёшлар келажакда эл-юрт хизматида шай, зукко шогирд бўлиб етишадилар.

Суратларда: Н.СОЛИХОВА машгулот пайтида.
Бурҳон РИЗОҚУЛОВ олган суратлар.

ГАЗЕТАНИ ВАРАҚЛАГАНДА:

УЛУФ МАҚСАД
ЙЎЛИДАГИ
ОДИМЛАР

3-бет

БОЛАНГИЗНИ
ЎРГАНИШ
СОАТИ

5-бет

ТАРМОҚМИ
ЎКИ
ҚАРМОҚ?

6-бет

TOSHKENTDA
SOAT 00.00

Yer yuzining qolgan
joylarida-chi?

8-9-бетлар

ОЙЛИК ФАН
ОЛИМПИАДАЛАРИ

унда голиблар
аниқланиб,
рағбатлантириб
борилаётир

10-бет

АҚЛИЙ
ЯЛҚОВЛИК
НИМА?

11-бет

Баркамоллик — инсониятнинг азалий ва ҳеч қачон долзарблигини йўқотмайдиган, ҳамisha устувор ва мафтункор орзу, интилишлари манбаидир. Одамзод бу орзу ва интилишларини қўшиқларда куйлади, эртақлар, афсоналар, ривоятлар, дostonларда ифода этди. Аммо, комиллик фақат абадий орзулардангина иборат эмас. Агар ўтмишга назар ташласак, башарият тарихида ўз баркамоллик даражасини энг юксак марраларда аниқ, амалда намоён эта олган буюк ва ёрқин сиймоларнинг борлигига гувоҳ бўламиз.

Халқимиз орасидан кўпгина миллий баҳодирлар етишиб чиққанлигини ҳам биламиз. Улар фақат жисмоний жиҳатдангина эмас, балки маънавий-руҳий жиҳатдан ҳам ниҳоятда баҳодир, баркамол, алп инсонлар эди.

Тарихий адабиётларда айтилишича, Жалололдин Мангуберди жисмонан чайир, бақувват, баҳодир йигит бўлган.

ри ана шундай баркамол сиймоларнинг ворисларидир. Тарихида шундай улуг зотлари бор янги авлод улардан ибрат олиши шубҳасиз!

Табиийки, бугунги авлод олдида давр янги вазифаларни қўймоқда. Агар кечаги бобокалонларимиз ўз етуқлигини, юксак инсоний сифатларини, Ватан озодлиги, халқ эркинлиги учун беомон кураш-

скрининг ва перинатал марказлари, янги туғруқхоналар барпо этилди.

Ёшларнинг жисмоний етуқлигини таъминлашда мамлакатда болалар спортини ривожлантириш, умуман, спортни оммалаштириш, жумладан, ўқувчи-талаба ёшлар ўртасида анъанавий тарзда ўтказилиб келинаётган уч босқичли — «Умид ниҳоллари», «Баркамол авлод», «Универсиада» мусобақалари катта натижалар бераёпти. Ватанимизда спортнинг кенг ривожланиши туфайли ёшларимиз орасида доврўғи республикамизда ва халқаро миқёсда кенг танилган ёрқин салоҳиятли спортчилар етишиб чиқмоқда ва уларнинг сафи тобора кенгайиб бораверади.

Баркамол авлод деганда, ёшларимизнинг билим-малака ва касб-хунар ҳамда мутахас-

Ёшларнинг таълим-тарбияси, жисмонан баркамоллиги, соғломлиги учун давлатимиз барча ишларни қиляпти. Чунончи, янги 2010 йилда давлат бюджетнинг 50 фоиздан кўпроғи мамлакатимизда фақат таълим-тарбия ва соғлиқни сақлаш соҳаларини янада ривожлантиришга йўналтирилаётганининг ўзи кўп нарсани аңлатади.

Таълим-тарбия соҳасидаги ислохотлар биз ҳар қанча гурурлансак арзийдиган ёрқин самараларни бермоқда. Ўзбекистон ўқувчи ёшлари бугунги кунда халқаро фан олимпиадаларида, қизгин спорт баҳсларида фаол иштирок этиб, ижобий натижаларни қўлга киритмоқдалар. Масалан, кимё фани бўйича 2008 йилда Тошкентда ўтказилган Халқаро Менделеев олимпиадасида ўқувчиларимиз 13та олтин медали қўлга киритиб, биринчи ўринни эгаллагани шубҳасиз

ушбу мактабларда олинган бадий-эстетик таълим-тарбия шак-шубҳасиз, жамиятимизнинг умумий маданий савиясини оширади. Ҳозирги мураккаб ва таҳликали замонда миллий ўзлгимиз, азалий қадриятларимизга ёт ва бегона бўлган турли хил хуружлар, ёшларимизнинг онгио қалбини эгаллашга қаратилган ғаразли интилишлар озмунча рўй бермаяпти. Айниқса, «оммавий маданият» деган вабо дунё бўйлаб тарқалиб, аслида, оммавий маданиятсизликни авж олтирмоқда. Бетаъмиз, энгилтак, беҳаё, ола-таъсир сўзларга асосланган «қўшиқлар», беҳад шовқинсуронли, асабий, тўпори, жонга тегар даражада бир хил ритмдаги мусиқалар таъсирига тушиб қолган сохта эстрада ихрочилари кўпаймоқда.

Бундай шароитда мамлакатимизда болалар мусиқа ва санъат мактаблари таълимининг кенг тизимда вужудга ке-

УЛУҒ МАҚСАД

2010-yil — Barkamol avlod yili

Айни пайтда у ўзининг ёрқин маънавияти — мардлиги, шижоати, Ватани ва халқининг эркинлиги, мустақиллиги учун ҳар лаҳзада жонини фидо этишга тайёр инсонлиги билан ажралиб турган. Жалололдиннинг беқиёс мардлиги, моҳир саркардалиги ва жангчилиги ҳатто ашаддий рақиб — Чингизхонни ҳам ўзига маҳлиё этган эди. Кичик кўшини билан мўғул ҳукмдорининг мўрима-лаҳдай беҳисоб қўшинини ўн йиллар мобайнида таҳликага солиб, кўглаб талофатлар етказган ва душман чангалига ҳеч қачон тушмаган Жалололдинга Чингизхон узоқдан ҳавас билан боқиб, ўз ўғилларининг ҳам унга ўхшашини орзу қилганлигини китоблардан биламиз.

Халқимиз ўзининг яна бир баркамол бобокалони — Соҳибқирон Амир Темур билан абадий фахрланади. Амир Темур — дунёда адолат ўрнатишни ўзига қатъий ният қилган баҳодир эди. У она Туронзаминни мўғул босқинчилардан озод этди. Олтин Урдани тормор этиб, Шарқий Европани мўғуллар истибдодидан қутқарди. Европани эса турк султони Боязиднинг зуғумларидан халос этди. Бежизга ўз вақтида Амир Темурнинг Францияда яратилган олтин ҳайкалчасига «Европа халоскориға» деган улуг сўзларни ёзишмаган. Бундай оламшумул адолатни тарихда ҳеч ким ўрната олмаган. У донишманд инсон эди. Буюк олимлар, дин арбоблари билан суҳбатларда бўлиб, уларни ўзининг улкан билимдонлиги билан лол қолдирган. У илм-фан, маданият ва хунармандчиликнинг қудратли ҳомийси ҳам эди. Амир Темур ва темурийлар ҳукмронлиги даврида Туронзаминда Мирзо Улуғбек, Алишер Навоий, Мирзо Бобур каби илмий ва бадий тафаккур даҳолари майдонга чиқди. Айни пайтда, Соҳибқирон бунёдкор шахс эди. Амир Темур ва темурийлар даврида қад ростлаган меъморий ёдгорликлар инсониятни мана неча асрларки, мафтун этиб келмоқда. Инсоният учун бу қадар буюк хизматларни қилган зотни «Қудратли баркамол шахс» демасдан бўладими?!

Бугунги Ўзбекистон ёшлар-

ларда кўрсатган бўлсалар, ҳозирги авлод ўз етуқлигини Ватанинг порлоқ ва буюк келажигини бунёд этишда намоён этмоғи талаб қилинмоқда. Бугунги ёшлар олдида юртимизни юксак техника ва технологияларга асосланган янги ишлаб чиқариш давлатига айлантиришдек шарафли вазифа турибди. Улар Ватанимизнинг ободлиги ва фаровонлигини ҳам энг юқори даражаларга кўтаришлари лозим.

Ёшларимиз Ўзбекистонни забардаст спорт мамлакатига айлантиришлари ҳам керак. Айни пайтда улар халқимизни халқ, миллатимизни миллат қилиб турган юксак маънавий сифатларни изчил давом эттириб, бу ноёбликларни янада бойитишлари, ривожлантиришлари ва дунёга кўрсата олишлари лозим. Кўриниб турибдики, булар ҳазилакам вазифалар эмас ва уларнинг ижроси ёшларимиздан замонавий баркамолликни, кучли салоҳиятни талаб этади.

Президентимиз маърузасида айтилганидек, ҳар бир давлат ва жамият униб-ўсиб келаётган фарзандларининг ҳар томонлама баркамол авлод бўлиб, ҳаётга киришини энг улуг, керак бўлса, энг муқаддас мақсад, деб билади. Ўзбекистон худди шундай давлат ва у фарзандларига борини бағишламоқда.

Маълумки, янги авлодимизнинг баркамоллигида **жисмоний етуқлик** ҳал қилувчи жиҳатлардан биридир. Бу мақсадга эришиш учун мамлакатимизда истиқлол даврида шунга қаратилган улкан миқёсдаги ишлар амалга оширилди. Бу тадбирлар орасида «Соғлом она — соғлом бола» ғоясини ўзида мужассам этган давлат дастури ниҳоятда муҳим аҳамиятга эга. Оналар ва болалар саломатлигини ҳимоялаш мақсадида ишлаб чиқилган ушбу дастур асосида пойтахтимизда ва жойларда кўглаб замонавий тиббий ускуналар билан жиҳозланган диагностика,

сисликларни эгаллаши, илм-фанда юксак довларга кўтарилиши — тараққиётнинг яна бир устувор талабидир.

Истиқлол йилларида **ёшларнинг таълим-тарбияси** давлат сиёсати даражасига кўтарилди, шу мақсадда Кадрлар тайёрлаш миллий дастури ва Мактаб таълимининг ривожлантириш давлат умуммиллий дастури қабул қилиниб, Ўзбекистонда таълим-тарбия ишини энг юқори халқаро андозаларда ташкил этишга киришилди. Ўтган йиллар давомида юртимизда узлуқсиз таълимнинг машҳур 12 йиллик тизими дунёга келди. Пойтахтимизда ҳамда жойларда мухташам мактаблар, касб-хунар коллежлари, академик лицейлар тизими бунёд этилиб, улар илгор халқаро андозаларда ўқув-лаборатория жиҳозлари, тамомила янги мазмун-моҳиятли дарсликлар ва ўқув қўлланмалари билан таъминланди. Таълим тизимида янги педагогик технологиялар жорий этилмоқда. Ўзбекистонда ёшлар таълим-тарбияси соҳасида эришилган ютуқларга дунёдаги кўглаб халқлар бугун ҳавас билан қарамоқдалар.

елимиз руҳини яна ва яна юксакликка кўтаргани рост. Худди шу йили Испанияда 97та мамлакат ўқувчилари ўртасида математика олимпиадаси бўлиб ўтди. Бу халқаро билимлар баҳсида ўқувчилари бирорта совинга эга бўлмасдан қайтган мамлакатлар ҳам бор. Аммо ўзбекистонлик ўқувчилар Испаниядаги олимпиадада 4 та совинли ўринни эгалладилар.

2009—2014 йилларда болалар мусиқа ва санъат мактабларининг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш ва янги муассасаларни қуриш бўйича давлат дастури қабул қилинганлигини алоҳида мамнуният билан тилга олишимиз керак. Дастурга биноан, энг олис туманларда ҳам махсус болалар мусиқа ва санъат мактаблари ташкил этилмоқда. Узоқни кўзловчи ушбу ҳужжатнинг аҳамияти бебаҳодир. Аввало, мусиқа ва санъат мактаблари жойлардаги ёш иқтидор эгаларини топиш ва уларни тарбиялашга хизмат қилади. Тўғри, бу мактабларни битирган ёшларнинг барчаси келгусида профессионал санъаткор бўлмаслиги мумкин. Аммо

лиши, ёшларимиз болалиқдан профессионал мусиқа сабоқларини ўзлаштириши ғоят катта аҳамиятга эга бўлиб, айнан бундай малакали тарбия «оммавий маданият»нинг — тўпори, кўча мусиқасининг пайларини аста-секин қирқиб боради.

Бизда ёшлар тарбияси ҳар қандай шароитда ҳам долзарб, муҳим масала бўлиб келган. Дунё молиявий-иқтисодий инқирознинг оғир синовларини бошдан кечираётган айни кунларда мамлакатимизда барча соҳаларда барқарор ўсиш сурьатларини сақлаб қолишга эришаётганимиздан фахрланамиз. Худди шундай шароитда Президентимиз ташаббуси билан 2010 йил «Баркамол авлод йили» деб эълон қилиниб, шу йўналишда кенг қамровли махсус давлат дастури ҳаётга жорий этилиши белгиланганлиги тараққиётимизнинг мустаҳкам пойдевори асосида ишончли, изчил ва мунтазам давом этаётганлигини яна бир қарра яққол исботлайди.

Михли САФАРОВ,
Ўзбекистонда хизмат кўрсатган журналист

Газетанинг 2009 йил 26-сентябрдаги сониде «Ўқитувчи ва ота-она муносабатлар ижобийлигига қандай эришишни биласизми?» сарлавҳали мақолада ўқитувчининг ота-оналарни мажлисга ўзгача усулда чақириши, бу хонани қандай безаш, йиғинни ноанъанавий тарзда ташкил этиш, ота-оналарнинг мактаб ҳаёти ҳақидаги фикрларини ривожлантириш юзасидан бир қатор таклифларимизни ўртоқлашган эдик. Навбатдаги мақоламизда эса бевосита мажлисни самарали ташкил этишда асқотадиган янги кўрсатмалар беришни мақсад қилдик.

Ota-onalar universiteti

Мажлисни қизиқарли ташкил этиш учун турли мавзуларда баҳс-мунозарали, интерфаол тарзда тренинг ўтказиш яхши натижа беради. Шунда сиз ота-оналарга фарзандларининг мавжуд ҳолати, ютуқ ва камчиликларини зерикарли тарзда баён этишдан ўзингизни қутқарган бўласиз. Бунинг учун, аввало, маълум бир мавзунини танлаб

Мактабда эса бутун педагогик жамоа талабларининг ягоналиги.

2-КОНУН

Мақтов бола учун аҳамиятли эканлиги тўғрисидаги қонун. Бола учун доимо муваффақиятга эришганини ҳис қилиш вазиятини яратиш керак.

Мактаб директоридан ота-оналарга фарзандларининг ўқишдаги муваффақиятлари учун

ТАШАККУРНОМА

Хурматли Фарҳод Собирович ва Дилором Абдуллаевна!
Ўғлингиз Файратжоннинг мактабдаги ўқув йилининг биринчи ярмида эришган муваффақиятлари учун Сизни шахсан табриклайман. Аъло баҳоларга ўқиш – бу катта ютуқ ва ўқитувчилар жамоаси бунга ўқувчининг ўзи, унинг ота-оналари ва мактаб ўқитувчилари таркибининг биргаликдаги саъй-ҳаракатлари натижасида эришиш мумкинлигини яхши тушунади. Биз Файратжон бундай натижаларга Сизларнинг рағбатингиз, ёрдам ва кўмагингиз туфайли эришишга муваффақ бўлганлигини тушунаемиз. Ўғлингиз келгусида ҳам шундай аъло баҳоларга ўқишни давом эттиради, деб умид қиламиз.

Болаларга таълим беришда ҳақиқий ҳамкорларимизга айланганингиз учун яна бир бор бизнинг самимий миннатдорчилигини қабул қилгайсиз.

Хурмат билан,
мактаб директори.

БОЛАНИНГ ИШНИ ЎРГАНИШ СОАТИ

олаасиз. Шунинг билан, турли хил характер ва кайфиятдаги, ижтимоий келиб чиқиши, касби, фикри ҳар хил бўлган катта одамлар билан бирдек тил топишиш, танлаган мавзунингиз ва фикрларингизни тушунтира олишингиз бирмунча қийинроқ кечади. Бу сиздан кўпгина изланишларни талаб этади. Сизга намуна сифатида тренинг ўтказиш учун «Оила ва синфнинг яшаш қонунлари» мавзусини танлаб олдик.

Ўқитувчининг кириш сўзи аниқ ва лўнда, таъсирчан чиқиши керак:

«Сизларнинг маълумотиңиз, табиатиңиз ва ҳаётга нуқтаи назарингиз, тақдирингиз туғрида, лекин баргангизни бирлаштирувчи умумий жиҳат мавзуд – бу фарзандларингиз. Фарзандларингиз сизнинг бағтингизга айлангани ва бир кун келиб: «Мен бағтин ҳаёт келгидин!» деб таъбирроф этиши учун нималарга эътибор қаратиш керак? Бунинг болаларингизнинг нафтиларида ўтириб, биз ота-оналар педагогикасининг формуласини ешишга ўришиб кўрайми?»

Одингизда турган варақларни олиб, кўриб чиқин: қозоннинг бир томони тоза, иккинчи томони тўқидрилган. Тўқидрилган бейида педагог сизнинг фарзандларингизга назар ташлаб, нималарни кўрганини, сизнинг эътиборингизни нималарга қаратмоқчи эканлигини ҳақида ёзая. Биз ҳат қачон болаларнинг маълумоти, муваффақиятсизликлари, камчиликларини эшитиб, таълим қилмаймиз. Бу масалалар синф раҳбари билан индивидуал мулоқот қилиш учун қозидилади. Ва сиз билан бизнинг бундай мулоқот юритиш қонунингиз ота-оналар мажлисинингизнинг асосига айланади».

Ота-оналар матнни ўқиб, таҳлил қиладилар. Улар синф раҳбари билан индивидуал учрашув қанчалик зарур эканлиги тўғрисида мулоҳаза юртади. Улар варақнинг тоза томонига ўз ниятлари, истақларини ёки синф раҳбари, фан ўқитувчиси билан индивидуал учрашиш тўғрисидаги таклифларини ёзиб қўйишлари мумкин.

Сўнг ўқитувчи ота-оналарга оиланинг қонунини ифодалаш бўйича топшириқ беради.

Ўқитувчи: — Олдингизда болани оилада тарбиялаш қонунларининг шифрлаб қўйилган формуласи ёзилган. Унинг шифрини очинг.

Оила қонунлари: ягона талаб (1) + муваффақиятлари (2) + меҳнат қилиши (3) + моддий-маънавий бойлиги (4).

(Ота-оналар топшириқни бажариб бўлгунларича, 5 дақиқалик мусиқий таннафус қилинади).

Ота-оналарга савол: «Кимда нима фикр ҳосил бўлди? Бу ерда оиланинг қандай қонунлари шифрлаб қўйилган?»

Сўнг шифрлаб қўйилган формула таҳлил қилинади.

1-КОНУН

Ота ва онанинг болага қўядиган талабларининг ягоналиги қонуни.

3-КОНУН

Оиланинг ҳар бир аъзоси бутун оила, мактаб ҳаётида меҳнат қилиб иштирок этиши қонуни. Шахсий ўрнат тўғрисида эсингиздан чиқарманг.

4-КОНУН

Моддий ва маънавий бойликларнинг катталар ва болалар ўртасида тўғри меъёрда бўлиши қонуни.

Шу тариқа ота-оналар оилада яшаш қонунлари билан танишадилар. Энди уларни уйда, оила даврасида муҳокама қилиш тавсия этилади. Агар ана шу қонунларга оилаларда амал қилинса, улар ўз фарзандига дўст бўлсалар, бола шахс сифатида ривож топади.

Ота-оналарга мажлисдан бир ҳафта аввал қўйидагича анкета ўқувчилар орқали тарқатилади.

Синф:		
Фанлар	Қийинчиликлар табиати	Синф томонидан қандай ёрдам берилишига муҳтожлик сезаясиз?
Она тили		
Математика		
Физика		
Давлат тили		
Ва ҳ.к.		

Яъни улар бу анкетага фарзандлари қайси фандан қандай қийинчилик кўраётгани, бу нималарда акс этаётгани ва синф жамоасидан буни бартараф этишда қандай ёрдам кўрсатилишини истақларини қайд этадилар.

Бу анкетани таҳлил қилаётиб ўқитувчи ҳам қайси ота-она фарзандининг фанларни ўзлаштириш даражасидан бохабар эканлигини билиб олади. Иккинчи томондан эса ота-оналар ҳам бундай саволларга жавоб беришда елка қисиб қолмаслик учун бундан буёғига ўғил-қизларининг дарсларни тайёрлашига бефарқ қарамайдиган бўладилар. Яна бир муҳим жиҳати, шу тариқа ота-оналар синф раҳбари билан ҳамкорликни амалга ошира бошлайди.

Ота-оналарга болалари ўқишда эришган ютуқлари учун қанчалик кам миннатдорчилик билдираемиз! Ваҳоланки, бундай руҳдаги мактуб уларнинг дилларига оро киради, уларни сизнинг ҳақиқий ёрдамчиларингиз, дўстларингизга айлантиради.

Шу ўринда ўқитувчиларни ота-оналар мажлисини муваффақиятли ўтказишнинг 11 сиридан воқиф қилмоқчимиз.

1. Ота-оналар мажлисини ўтказиш учун энг қулай кун ва соатни танлаб олинг ҳамда ушбу вақтга сизда ҳам, ота-оналарда ҳам ҳеч қандай муҳим ишларни бажариш, қизиқарли телекўрсатувларни кўриш ва ҳоказолар режалаштирилмаган бўлишига ҳаркат қилинг.

2. Мажлис қачон ва қаерда ўтказилиши аниқ кўрсатилган, **ИСМИ ЁЗИЛГАН** таклифномаларни тайёрланг ва ота-оналарга юборинг.

3. Синфингиз ўқувчиларига дахлдор бўлган энг муҳим бир муаммони аниқланг ва унинг муҳокамасида ота-оналар билан суҳбат қуринг.

4. Ижобий муносабатлар шаклланишига хизмат қилувчи муҳит яратинг (болалар ишларининг кўргазмаси, дарслар ўтказилишининг фотосуратлари ва ҳ.к.).

5. Ота-оналар синфда қандай жойлашишларига алоҳида эътибор қаратинг. Мисол учун, барча ота-оналар мажлисининг иштирокчилари бир-бирини яхшироқ кўришлари ва эшитишлари учун стол ва стулларни доира шаклида ўрнатиб чиқиш мумкин. Баъзида столлардан ҳам воз кечиб, стулларнинг ўзини доира бўйлаб қўйиб чиқиш мумкин.

6. Ота-оналар исми ёзилган визиткаларни тайёрлаб қўйинг, айниқса, агар улар ҳали бир-бирини яхши танимайдиган бўлсалар.

7. Ота-оналар билан биргаликда мажлис иштирокчилари учун қоидаларни ишлаб чиқинг (буни биринчи мажлисда амалга ошириш, яъни ушбу қоидаларни ватман қоғозига ёзиш, сўнг уни ҳар бир мажлисда илиб қўйиш мумкин). Масалан: устки кийимни ечиб қўйиш мажбурийдир; муаммолар муҳокама қилинаётганда жим ўтириш мумкин эмас; бирор таклифни (фикрни) рад этаётганда ўз таклифини бериш лозим; бир-бирининг исми-шарифини айтиб чақириш керак ва ҳ.к.

8. Мажлисга таклиф этилган кишиларнинг вақтини аянг. Шу мақсадда регламент, яъни мажлис ўтказиш тартибини белгиланг ва унга амал қилинишини қатъий назорат қилинг.

9. Мажлисни эркинлик ва самимийлик руҳида ўтказинг. Бунда сизга бир пиёла чой ёрдам бериши мумкин.

10. Муаммоли масалаларни муҳокама қилиш вақтида энг обрўли ота-оналарнинг ҳаётини педагогик тажрибасига, ота-оналар кўмитаси ва мактаб кенгаши аъзоларининг фикрига таяинг.

11. Мажлисда аниқ қарорлар қабул қилинишига интилинг.
Дилором АБДУРАҲМОНОВА,
ХТВ мутахассиси

ИМЖОНИЯТ ИЗЛАНИШДА

Yanvar — Tarix va huquq fanlari oyligi

Келажак авлоднинг ҳар томонлама таълим-тарбияли бўлиб ўсиб-улғайишида мактабнинг алоҳида ўрни бор. Чунки бу ерда боланинг одобахлоқи, хулқ-атвори, билим, савияси ва дунёқараш шакллани бошлайди. Унинг келажакда қандай инсон бўлиб камол топиши эса кўп жиҳатдан мактаб ва унинг педагогик жамоасига боғлиқ. Наманган вилоятининг Уйчи туманидаги 24-умумий ўрта таълим мактабидан ҳар бир иш режа асосида ташкил этилган бўлиб, ўқувчилар доимо ўқитувчилар диққат-этиборида. 441 нафар ўғил-қизни ўз қучоғига олган муассасада барча шарт-шароитлар яратилган. Замонавий техника ва жиҳозлар билан таъминланган фан кабинетлари ўқувчилар ихтиёрида. 39 нафар малакали ўқитувчилар эса ёшларга пухта билим бериш мақсадиди дилларига жо этишган. Зубайда Болтаева, Азиза Сиддиқова, Рашидхон Шералиев, Соҳиба Халилова сингари ўқитувчилар болаларнинг энг сеvimли муаллималарига айланишган.

Таълим даргоҳида 22та фан тўғараги ташкил этилган бўлиб, машғулотларнинг қизиқарли ўтишига муҳим эътибор қаратилган. Бундай натижага эришишда мониторинг ишлари кўл келмоқда. Ўқитувчилар ўқувчиларнинг у ёки бу фан-

Jarayon

га бўлган қизиқиши, иқтидор даражаси ва интилишини аниқлаб, улар билан индивидуал шуғулланишни тизимли ташкил этган.

Шунингдек, фан олимпиадаларига ҳам энг билимдон ўқувчилар танланмоқда.

— Ҳар бир ўқувчининг ўз дунёси бор, — дейди мактабнинг бошланғич синф ўқитувчиси Гулчеҳра Султонова. — Улар билан алоҳида суҳбатлашиш, қизиқишларини ўрганиш ўқитувчи учун жуда ҳам муҳим. Чунки бу орқали ҳар бир боланинг ички дунёсини, унга қандай муносабатда бўлишни ва кўпроқ нималарни ўргатиш зарурлигини билиб оламиз. Бу эса ўқувчиларга билим беришда юқори натижаларга эришишимизнинг муҳим шартидир.

Ушбу мактабда ўқувчиларнинг кўпчилиги спортни жуда ҳам яхши кўради. Буни эътиборга олган жамоа аъзолари футбол, баскетбол, волейбол, шахмат-шашка тўғараклари фаолиятини йўлга қўйган. Ўқувчиларнинг дарсдан кейинги бўш вақтлари бу тўғаракларда мазмунли ўтказилмоқда.

Албатта, таълим-тарбия ишларида мактаб, оила, маҳалла

ҳамкорлиги ҳам мустаҳкамланган. Ўқув жараёнидаги катта-кичик, оддий ва мураккаб масалалар, асосан, ота-оналар, маҳалла фуқаролар йиғинлари ҳамда ҳомийлик ва васийлик кенгаши аъзоларининг бевосита иштироки ва ёрдамида ҳал қилинади.

Мактабда бошланғич синф ўқувчилари учун бепул иссиқ овқат ташкил этилган. Турли сабзавот ва мева шарбатлари ҳам ўқувчиларнинг кундалик рационига киритилган. Бундай ғамхўрлик болаларнинг ўқиш ва ўзлаштиришига ижобий таъсир кўрсатмоқда.

Беш мингдан зиёд дарслик ва бадий адабиётлар базасига эга мактаб кутубхонаси доимо ўқувчилар билан гавжум. Китоб ўқувчиларнинг энг яқин дўстига айланган. Мавжуда Умарова раҳбарлик қилаётган ушбу масканда тез-тез турли тадбирлар ўтказиш аънамага айланган.

Ўқувчиларнинг билим олиш сифатини ошириш борасида эса мактаб методик уюшмасининг ўз ўрни бор. Педагоглар ўртасида замонавий дарс ўтиш усулларининг ўзига хос жиҳатлари қизгин муҳокама қилиниб, мактаб шароитига мос тарзда амалга татбиқ этилмоқда.

Пўлат ХАМДАМ,
«Ma'rifat» мухбири

Maktabgacha ta'lim muassasalarida

"ФАРЗАНДЛАРИМИЗ УЧУН ЕЛИБ-ЮГУРАМИЗ"

Тўрткўлдаги 16-МТМ жамоасининг шиори шундай

— Баркамол авлодни тарбиялаш ҳар биримизга тааллуқли ишдир. Фарзандларимизга жамиятнинг бир аъзоси деб қарасак, таълим-тарбия бериш осон кечади, — дейди Тўрткўл туманидаги 16-мактабгача таълим муассасаси мудираси, «Шухрат» медали соҳиб Раъно Розумбетова. — Улар орзуларимиз давомчиси, мамлакатимизнинг келажэгидир.

Муассаса санаторий типидagi соғломлаштириш муассасаси бўлиб, унда ҳозирда 280 нафар тарбияланувчи 12та гуруҳда таълим-тарбия олмақда. Боланинг билиш фаолиятини тўғри ташкил этиш ҳамда иқтидорини шакллантиришга малакали мутахассислар жалб

қилинган. Улар кичкинтойларга пиктограмма — расми хатга қараб сўзлашни ўргата бошлайди. Бундан кўзланган мақсад — болаларнинг чет тилларга қизиқишини кучайтириш, оғзаки нутқини ўстириш, тўғри талаффузга ўргатиш, икки тилда фикрлай олиш қобилиятини ривожлантиришдир. Машғулотлар, асосан, ўзбек тилида олиб борилади. Қорақалпоқ, рус ва инглиз тили тўғараклари мунтазам фаолият кўрсатади.

Мазкур масканда сурункали бронхит, лор, бўқоқ касалликларига чалинган, нутқидан нуқсонли бўлган болалар тарбиячию анагаларнинг қайноқ меҳри ҳамда ҳукуматимиз томони-

дан яратиб берилган шарт-шароитлар, эътибор ва ғамхўрлик натижасида дардларига шифо топаётди. Жисмоний даволаш машқлари йил фаслларида мослаштирилган бўлиб, замонавий жиҳозланган махсус спорт залида ўтказилади. Болаларнинг ёшига қараб, бадан тарбия машқлари дастури ҳам тузилган. Туғма ясси товон болалар учун уқалашга мўлжалланган махсус тахта йўлакчалар, фитобар, маънавий ва маърифат хонаси, 11та компьютер, лингафон, психологик тинчлантирув, мусиқа, тиббиёт хоналари, очиқ сув ҳавзаси болажонлар хизматида.

Муассасанинг 2,5 сотих майдонидида иссиқхона ташкил қилинган бўлиб, қишин-ёзин витаминларга бой мева-сабзавотлар узилмайдди. Боғча атрофини янада ободонлаштириш мақсадида 1000 туп терак қаламчаси экилди, болалар хиёбони бунёд этилди.

Ўтган йили 16-МТМ жамоаси меҳнатни муҳофаза қилиш бўйича жамоат назорати ўрнатилгани энг яхши ташкил қилиш бўйича ўтказилган кўрик-танловнинг Қорақалпоғистон Республикаси босқичида биринчи ўринни кўлга киритди.

Муҳаббат ТЎРАБОЕВА
Суратда боғча ҳаётидан
лавҳа акс этган.

МУАЛЛИМЛИК — ФИДОЙИЛИК

саховатли қуёш нурики, уни бирон-бир бошқа нарса билан алмаштириб бўлмайди». Кимки ўқитувчи деган номга эга бўлишни истаса, у педагогика талабларига, қонунларига амал қилмасдан иложи йўқ. Тарихга назар ташласак, «Авесто»дан тортиб, «Қобуснома»гача комил инсонни тарбиялашга катта ўрин берилган.

Илм олиш игна билан қудуқ қазишга қийёсланади. Шунинг учун ҳам фидойи ўқитувчининг меҳнати юксак баҳоланади. Менинг биринчи устозларим ота-онам бўлган. Улар болалигимиздан кўп эртақ, дostonларни айтиб берганлар. «Рустам» достони, «Гўрўғли», «Маликаи Хуснобод»... Болалигимда эшитган ривоят ва эртақлар менинг тарих фанига қизиқишимга сабаб бўлди. Ўқитувчилик касбини танладим. Устоз сифатида ўзим қизиққан, диққатимни оҳанрабодек ўзига тортган тарихий воқеаларга нисбатан туғилган ҳис-туйғуни болалар қалбига кўчириш, уларни тарих сабоқларидан огоҳ этиш мақсадим эди. Ўқитувчилик касбини танлашимга сабаб бўлган омиллардан яна бири Пиримқул Қодировнинг «Юлдузли тунлар», «Улуғбек хазинаси», «Авлодлар довоғи» каби бадий-тарихий романлари мутолааси эди.

Тарих — эртанги кунни бағрида кўкартирадиган башарият бешигидир. Бугунги куннинг талаби, «Таълим тўғрисида»ги қонуннинг асосий мақсади ҳам келажак авлодни ҳар томонлама билимли, баркамол шахс қилиб вояга етказишдир. Тарих — Ватан, жонажон юрт, қадрдон замин, инсон учун энг муқаддас макон эканлигини англашга хиз-

мат қилади. Тарих — фақатгина маърифат берибгина қолмай, инсонга бу дунёда Ватан муҳаббатидан қудратлироқ, Ватан соғинчидан маъюсроқ ҳис-туйғу йўқлигини ифода этади. Анвойи чечаклар иси, киндик қонинг тўкилган юрт тупроғи, унинг табиати, эл-юрт урф-одати, анъаналари, эртақ-афсоналар... ҳаммасининг гирдобиди сен Ватан ҳиссини туйиб турасан. Тарих — инсоният томонидан яратилган абадий мерос билан чамбарчас боғлиқ. Унинг марказида жа-

миятни ривожлантирувчи, тарихни давом эттирувчи инсон туради. Тарих — кеча ва эртани бугун билан боғлайди. Бу боғланиш инсон тафаккурини, орзу-умидларини ифодаловчи муҳим воситадир.

«Тўмарис» ва «Широқ» афсоналари эса Ватан озодлиги, буюк келажак учун фидойиларча курашиш — она-юртта муҳаббат ва садоқатнинг олий намунаси. Инсонлар доимо дунёга эзгулик ва тинчлик уруғини сочиб келганлар. Мен ҳам ўз касбим орқали тарихдай азиз ва мўътабар фаннинг туганмас хазинасидан ўқувчиларимга ҳадялар улашаётганимдан фахрланаман. Ўз навбатида менга таълим берган ва ўзига нисбатан ихлос уйғотиб улгурган устозларимдан чексиз миннатдорман.

Дарс — қизиқ жараён. Баъзан унда сен кутмаган воқеалар ҳам бўлиб туради. 7-синфда Ўзбекистон тарихидан «Мўғулларнинг Ўрта Осиёга ҳужуми» мавзусига оид Ўтрор жожеасини тушунтираётган дарсда Мирқарим Осимнинг «Ўтрор» асаридан парча келтирдим. Ҳикояни тугатар эканман, ўқувчиларимнинг юзиди босқинчиларга қарши нафрат туйғуси, ўз Ватанига нисбатан меҳр-шарфқат ҳисси балқиганини сездим.

Асл мақсадимга эришган эдим. Босқинчилар ҳеч қачон рўшнолик кўрмай, эл-юрт нафратига дучор бўлади. Биз ўз Ватанимизни ҳимоя қила оладиган, кези келса билимда, кучда баркамол бўлиб етишувимиз, Ватанимизнинг гуллаб-яшнаши учун ўз улушимизни қўшишга тайёр туришимиз зарурлигини сингдириш — ўз олдимга қўйган мақсадимдир.
Орифжон СИДДИҚОВ
ёзиб олди.

Maktabdagi bugungi darsni kuzatib turib, muallimning mehnat «xirmoni»ga nazar solish mumkin. Shunisi e'tiborliki, namunali tashkil etilgan 45 daqiqali mashg'ulotda olam-olam mo'jizalarga guvoh bo'lish go'yoki katta bir san'at asarini ko'rish mumkin.

Termiz tumanidagi 16-maktabning boshlang'ich sinf o'qituvchisi Lola Ostona-qulova har bir darsini ana shu mezon asosida qadrlaydi, taraddud ko'radi. Oliy ma'lumotli, 1-toifali muallimning 4-sinfdagi «Odobnoma» fanidan «Zararli xulq va odatlar» mavzusidagi darsini kuzatar ekanimiz, ustozning mahorati, shogirdlarining bilimdonligi, zukkoligi, hozirjavobligiga amin bo'ldik.

Avvalo, xonaga kirgan kishi bu yerdagi saranjom-sarishtalikka, tozalik-ozodalikka, jihozlarga, texnik vositalarga qarab, bolalar yuzidagi quvnoqlik, g'ayratni kuzatadi.

Muallima raqobatni yanada kuchaytirish maqsadida sinfni uch guruhga ajratdi. Ulardan hozirgi faslni so'radi.

so'raldi. Bolalar rostgo'ylik, xushmuomalalik, insonlarga yaxshilik qilish, kattalarni hurmat qilish, bilimdonlik kabi xislatlarni aytishdi. Uning aksi bo'lgan odatlarga qo'pollik, o'g'rilik, yolg'on so'zlash, yarqovlik, ochko'zlik, baxillik kirishini sanab o'tishdi.

Zararli xulq va odatlar «Ur, to'qmoq» ertagi asosida bolalar tomonidan sahnalashtirib ko'rsatildi. «Sadoqat», «Iftixor», «Ibrat» guruhlaridan har nafardan o'quvchi chiqib, zararli odatlarni sharhlab berishdi. O'z bilganlaricha mavzuni erkin bayon qilishdi.

O'qituvchi bolalarga ikkinchi shartni e'lon qildi. Bunda har bir guruh tomonidan yangi mavzuga oid sahna ko'rinishlari namoyish etilib, o'quvchilarning bunga munosabatlari so'raldi.

Kuzatuv

Qimmat» ertagi asosida ishlangan plakatga birdan oltinshgacha bo'lgan raqamlar yashiringan. Qaysi guruh a'zosi ko'proq sonni ketma-ketlikda tez va ko'p topsa, g'olib bo'ldi.

Yangi mavzuni mustahkamlashda qo'llanilgan usul ham diqqatga sazovordir. Yoshlar yashiringan. Qaysi guruh a'zosi ko'proq sonni ketma-ketlikda tez va ko'p topsa, g'olib bo'ldi.

HAMMA DARSLAR SHUNDAY BO'LSA...

O'quvchilar qish fasliga qaysi oylar kirishini, shu davrda nishonlanadigan bayramlar va sanalarni sanab berishdi. Shundan so'ng Lola opa yana savol-javobni davom ettirdi.

— Bolalar, siz bo'sh vaqtlaringizda nimalar bilan mashg'ul bo'lasiz? — degan savolga ular, kitob o'qiydilar, sport bilan shug'ullanamiz, uy ishlariga yordam beramiz, kompyuterda ishlashni o'rganamiz, deb javob qaytarishdi.

Muammoli vaziyat: multfilm ko'rsatildi. O'quvchilarga bu parchada qanday zararli xulq va odatlar mavjudligini topish topshirig'i berildi.

Dars yakunlanib, uy ishi berildi. O'olib guruh aniqlandi. Faol qatnashganlar o'qituvchining esdalik sovg'alariga ega bo'ldi. Taqdir-lanmagan bola qolmadi.

Muallima katta mahorat bilan boshqargan darsda maqsadga erishildi. Bolalar ijobiy fazilatlar haqida yetarli tushunchaga ega bo'ldi.

Dars davomida Lola Ostonaqulova bayon etish, muloqot, bahs-munozara, savol-javob, muammoli vaziyat uslublaridan keng foydalandi. Shu darsni kuzatgan mutaxassislar ham muallimning ochiq darsini namunali, deb baholashdi.

Darsni Norquvvat TO'RAYEV oqqa ko'chirdi. Suraxondaryo viloyati

TOSHKENTDA SOAT 00.00

Yer yuzining qolgan joylarida-chi?

Hozirgi kunda ma'ruza, nasihat qilish, hikoya aytish usullari bilan ta'lim samaradorligiga erishib bo'lmaydi. Darsda yangi pedagogik texnologiyalarni qo'llash, interfaol usullar, ko'rgazmalilik, o'quvchilarni mustaqil ishlashga o'rgatish, individual va amaliy topshiriqlarni birga bajarib, tahlil qilishning ahamiyati katta.

Quyosh atrofiga aylanishi, kecha va kunduzning almashtirinishi, yil, sutka va ularning mazmun-mohiyati. Shundan so'ng o'quvchilarning quyidagi tartibda tushuntiriladi: yulduz va Quyosh vaqti, yulduz vaqtidan ayirilmaz, ya'ni 8-3=5° soat bo'ladi.

Bir soatlik dars

keyin o'quvchilarga quyidagi mazmunda amaliy ishlar bajariladi: 1. Darslik va atlas xaritalaridan: Toshkent vaqtini berilgan daraja (gradus), ya'ni meridian yoki uzunlik qiymati orqali soat mintaqasining tartib raqami aniqlanadi.

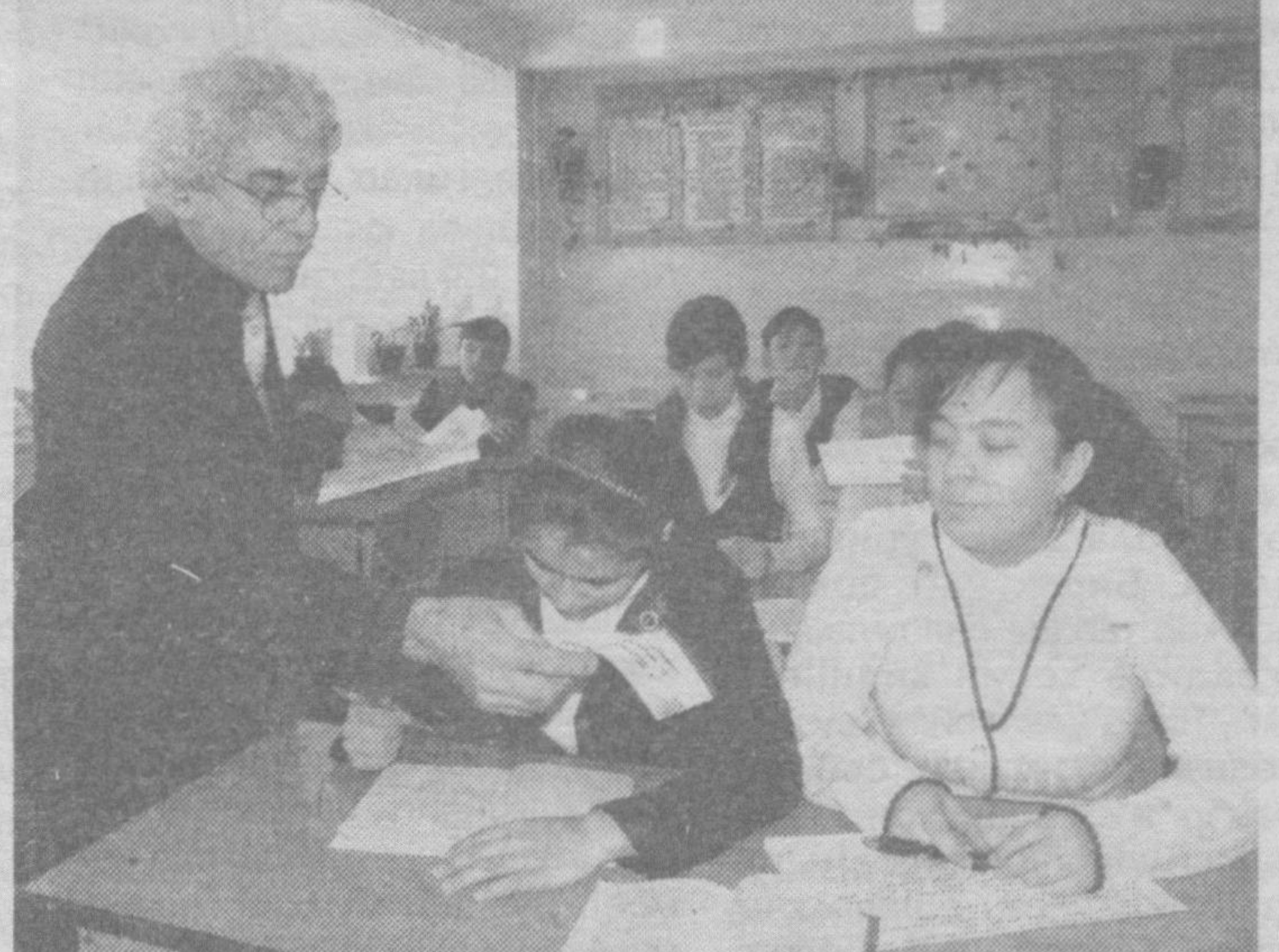
1. Toshkentda soat tungi 00°00', Tokioda-chi? Tokio taxminan 140° shq. u.da joylashgan. 140:15=9,3°. Demak, Tokio 9- soat mintaqasida.

orasida bahslarni keltirib chiqargan. Bu o'quvchilarda taqvimlarga qiziqish uyg'otadi. Quyosh (shamsiy) yili 365(6) sutka. Oy (qamariy) yili 354 kun.

Table with 3 columns: Grigoriy taqvimi (2009-yil), Hijriy-shamsiy taqvim (1387-yil), Hijriy-qamariy taqvim (1430-yil). Rows include months from Yanvar to Dekabr.

Grigoriy taqvimida Yangi yil 31-dekabr 1-yanvarga o'tar kechasi, Hijriy-shamsiy taqvimda 21-martdan 22-martga o'tar kechasi kutib olinadi.

Ibrohimjon ABDULLAYEV, Dang'ara tumanidagi 35-maktabning geografiya fani o'qituvchisi

Tarix va huquq fanlari oyligi mamlakatimizning barcha ta'lim muassasalarida qiziqarli va mazmunli tadbirlarga boy holda olib borilmoqda.

EL ORZUSI — O'QUVCHI SHUURIDA

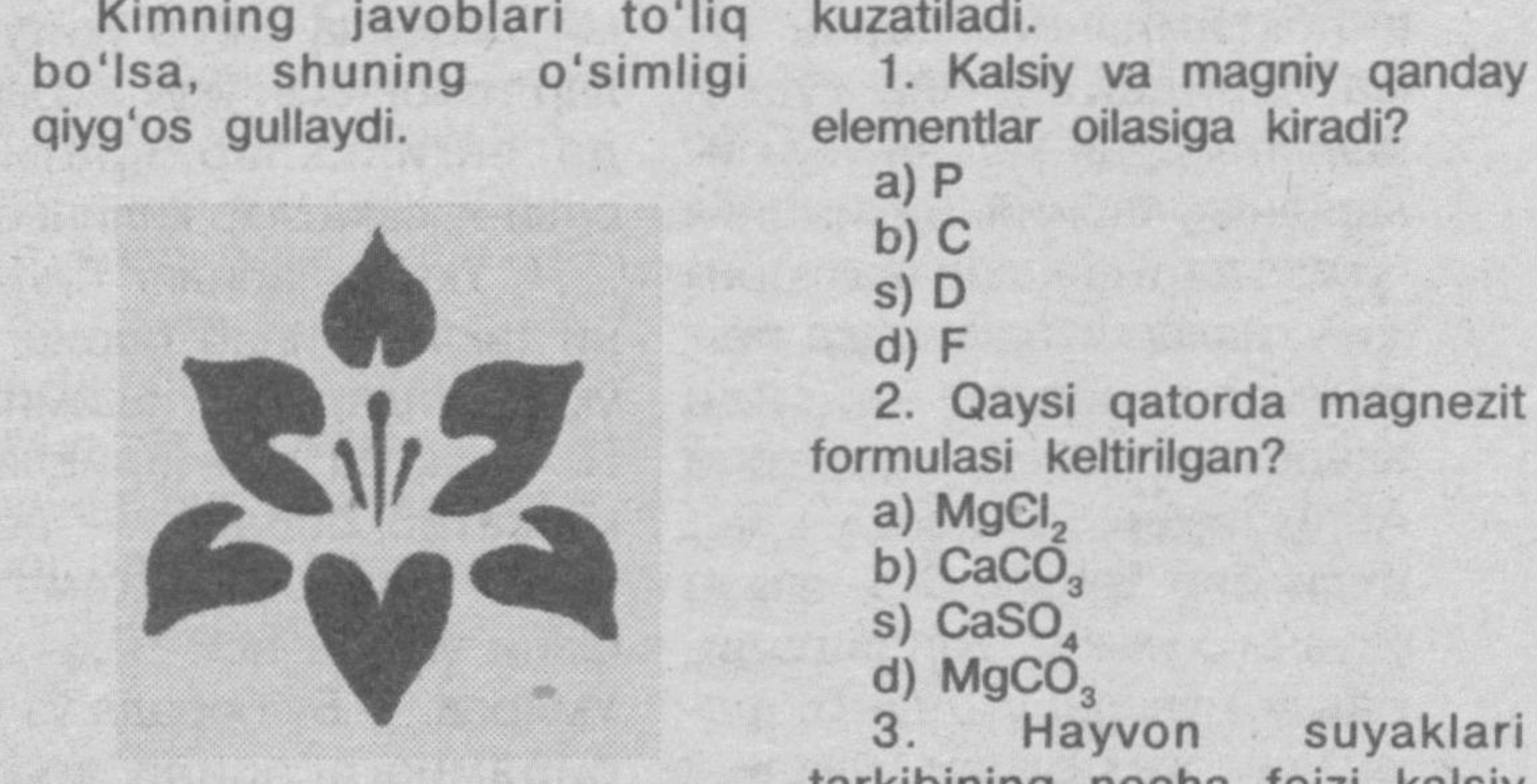
Maqsad — 8 «G» sinf o'quvchilari bilan ochiq tarbiyaviy soat o'tkazish. 2010-yilning nima uchun «Barkamol avlod yili» deya nomlanishi haqida ta'lim muassasalarida bog'lab, sharhlash lozim.

Amaliy mashg'ulotlarda

1-savol: Kalsiy va magniy haqida nimalarni bilasiz? 1. 2Ca+O2=2CaO havo kislorodi, galogenlar bilan oson ta'sirlashadi.

Ilm-fan, texnika, sanoat jadal rivojlanayotgan, shu bilan birga, ekologik holat keskinlashib borayotgan bir davrda maktablarda kimyo fanini mazmun jihatdan yangicha usulda o'qitish zamon talabidir.

6-cavol. Ca va Mg qanday maqsadlarda ishlatiladi? 1. Qotishmalar tayyorlashda. 2. Fotografiyada. 3. Tibbiyotda.

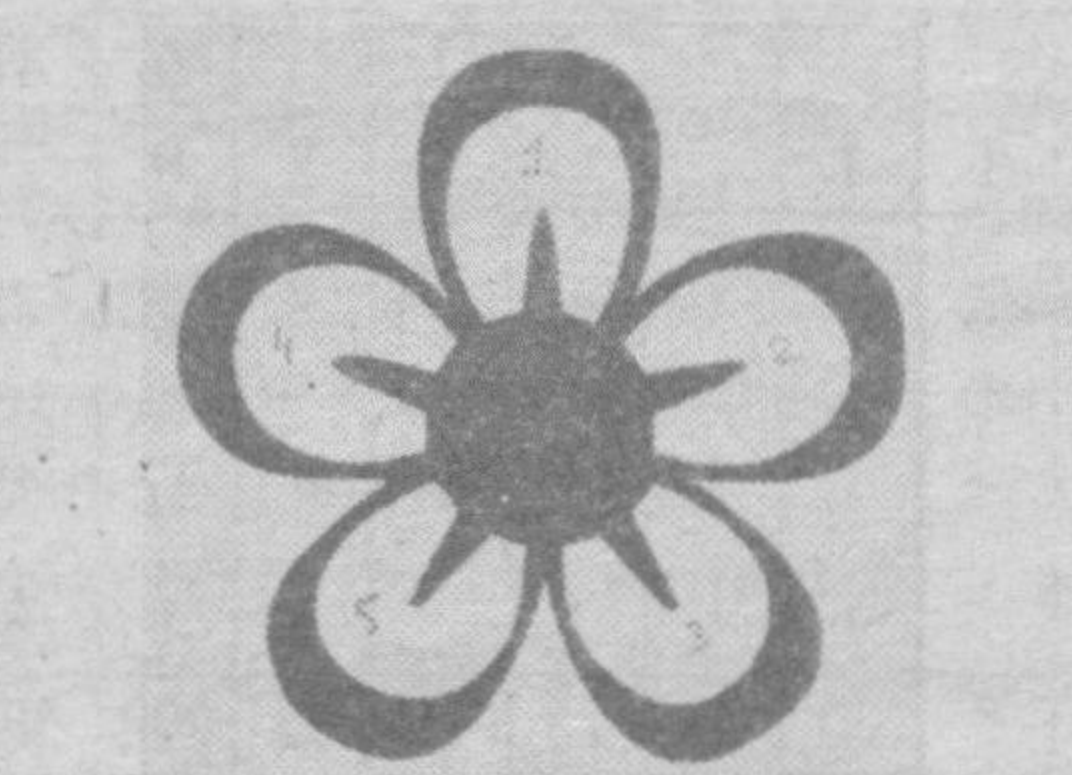
4-savol. O'simliklar gullagandan so'ng meva tugadi. Ca va Mg fizik xossalarni aytib bering. 1. Kumushsimon oq rangli.

KALSIY VA MAGNIY

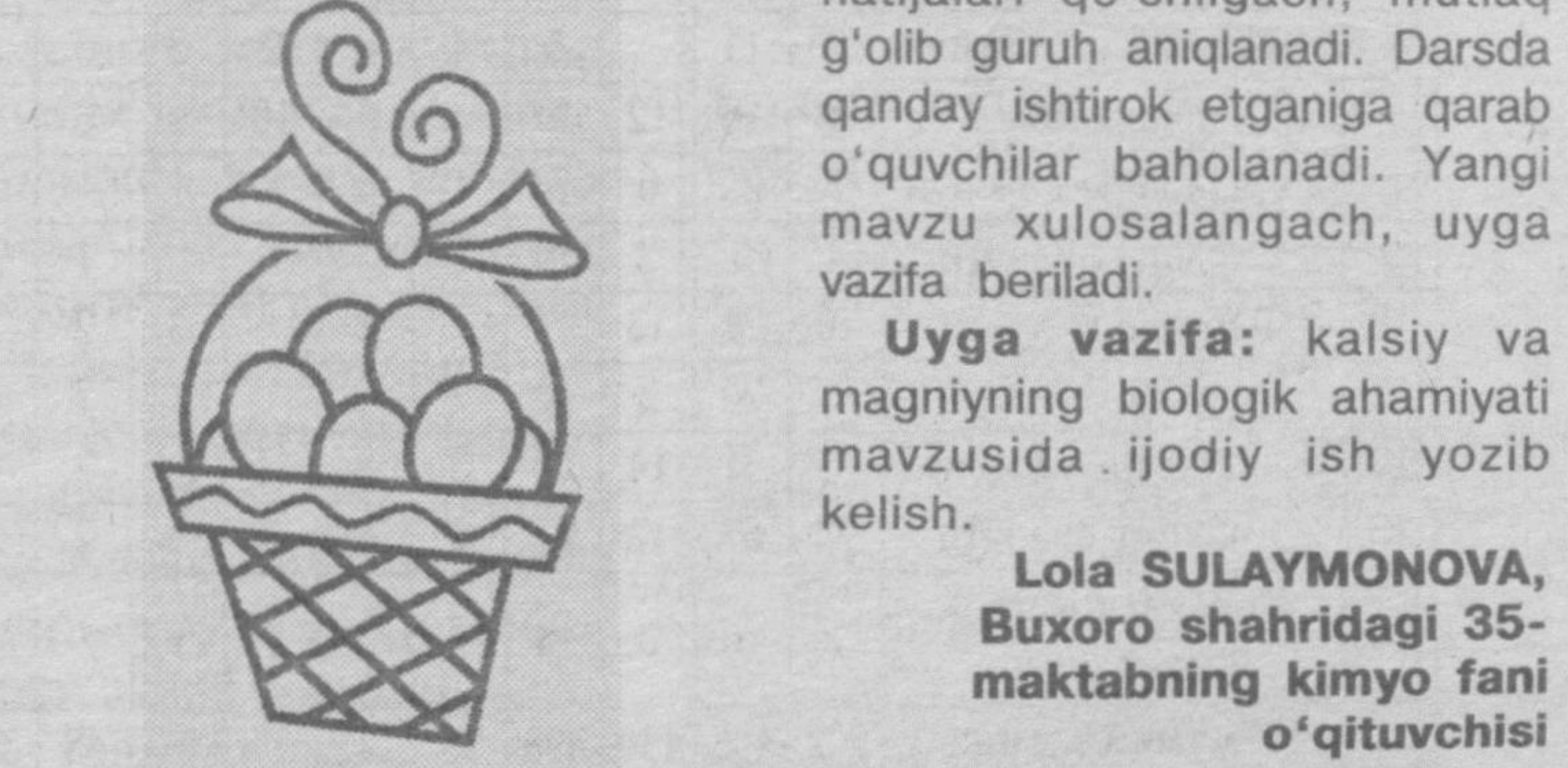
Darsni tashkil etish: O'quvchilardan o'tilgan mavzu quyidagi usullardan foydalanib so'raladi:

1. Tarqatma materiallar 2. Individual so'rash 3. Aqliy hujum 4. Rasmlar izoh 5. Testlar

O'qituvchi har bir guruhga bo'linib, o'zaro musobaqalashadi. Yangi mavzu o'qib konspekt qilish uchun u yuzga vazifa tariqasida berib yuborilgan.

O'quvchilar birin-ketin javob berib, raqamlangan gul yuproqlarni o'rni yopishtiradi. Qaysi guruhning gul yuproqlari to'la bo'lsa, o'sha jamoa g'olib hisoblanadi.

Биз кўпинча фарзандларининг осон ҳаёт кечириш йўлини кидираётганидан ташвишга тушамиз. Бу ҳолат жуда кўп кўринишларда ўзини намояндаш этади.

Дейлик, талаба ўзига берилган ижодий ишни интернет орқали тайёр материаллардан «яратади». Баъзида ҳатто «ёзган» нарсасига кўз югуртирмаёқ устози кўлига тутади. Дўстлари билан илмий баҳсларга киришишдан кўра, енгил-елпи мавзулар устида талашиб-тортишади.

Назаримда, буларнинг ҳаммаси ақлий ялқовликнинг «мева»ларидир. Хўш, ақлий ялқовлик нима? У қай йўсин бизни бошқариш кучига эга бўлади? У қачон илдиз отишга улғайиб, бизни ўзига эргаштира бошлайди? Эҳтимол, кенжамиз дарсини бажаролмай қийналганида, сериалдан нигоҳларимизни узолмай, унинг мисолини опасига ечиб беришни юклар, мушкулотдан қутулганимизда илк бора унинг уруғини ўзимиз сепгандиримиз. Нега биз ўзимизга берилган имкониятларни кўра олмай, ўзимизни «тополмай» яшайверамиз? Аслида ҳар биримиз буюк ишларга қодир табиатнинг гултожи саналган ИНСОҲИМИЗУ, умр аталмиш бебаҳо инъомимизни кир-чирларга совуриб юборамиз...

Дейл Карнегининг китобларини мутолаа қилар эканман, бу каби сўнгсиз саволларга маълум маънода жавоб топгандек бўламан. Ва хулосага келаманки, ақлимиз ва вужудимиз муттасил равишда парварига муҳтож.

Бир гал ғалати ҳолатни кузатдим. Чиройли тонг отган. Атроф шунчалар мусаффо эдики, ундан нафас олмак, тўйиб-тўйиб боқмоқнинг ўзи кишига тенгсиз хузур бахш этарди. Қаршимдан чамаси саккизинчи-тўққизинчи синфда ўқийдиган икки йигит спорт майдончаси томон югуриб ўтиб кетди. Муюлишдаги ўриндикда ўтирган, адашмасам, улар тенги яна икки йигит эса зўр бериб нималарнингдир устида баҳслашарди. Тортишув охири туртишишгача борган, жисмоний машғулотлардан чеҳралари яшнаб қайтаётган ҳалиги икки йигит уларни ажратиб қўйди. Билишимча, можаро кўра футболда ёрилган тўп устида экан... Оппоқ тонг эса ўтди-кетди ва ўз ўрнини КҲН аталмиш меҳнат байрамига бўшатиб берди.

Демокриманки, биз аксарият вазиятларда нарса ва ҳолатларнинг ҳақиқий қадрини тўғри баҳолай олмаймиз. Вақт исрофи, асаблар таранглиги, имконий йўқотишлар эса ана шундан бошланади. Бу англашни эса руҳшунос энг муҳим синоат деб атайди ва кимки фикрларининг юксалишидан воз кечгудек бўлса, у заиф, бахтсиз, иродасизлигича қолиб кетаверади, деган хулосага келади. Ва бу хусусда, жумладан, шундай деб ёзади: «... биз тўқнаш келадиган энг катта муаммо фикрларимизни тўғри йўналишга солишдан иборат... биз муаммоларимиз билан машғул бўлишимиз керагу, аммо улардан ташвиш тортмаслиги-

миз зарур. Машғул бўлиш ва ташвишланиш сўзларининг ўртасидаги маъно нима?... Ёзувчи ўзи кўндаланг кўйган бу саволга муаммо билан банд бўлиш унинг моҳиятини тушуниш ва ҳар томонлама англаб иш тутиш, ташвишланиш эса шу муаммо атрофида муттасил ўйлаш ва жонни бериб куйишдир, деган мантиқий тўхтамга келади.

Дарвоқе, неча кундан буён оромимизни ўғирлаб, ошимизни оғуға айлантираётган муаммомиз, аслида шунчалар фикру ўйимизни банд қилишга арзийдими? Арзиган тақдирда унга муттасил тобе бўлиб қолишимиз нимани ўзгартира олади, дея ўзимизга савол бериб кўрайлик-а. Вужудимиз оғриси, давосини излай бошлаймиз. Лекин ми-ямизни керакли-кераксиз ўйларга банд этиб, унинг «тарс-

Ruhiy olam manzaralari

лайман: «...мен бахтли бўламан... бор нарсанинг ўзига мослашишга ҳаракат қиламан ва ҳамма нарсани ўз хоҳишларимга мослаштиришга уринмайман... ўз баданимга ғамхўрлик қиламан. Жисмоний тарбия билан шуғулланаман, унга ғамхўрлик кўрсатиб тўйинтираман. Ундан нотўғри фойдаланмайман... ақлимни ривожлантиришга ҳаракат қиламан. Биронта фойдали нарсани ўрганаман. Ақлий ялқовликка берилмайман. Саъй-ҳаракат, мулоҳаза ва эътиборни талаб этувчи китобларни мутолаа қиламан... барча йўналишлар бўйича руҳимни машқ қилдираман... пок ниятли бўламан. Кўлимдан келганча яхши кийинаман ва ораста бўлиб кўри-

лар унинг ёшидан анча кичикларга мўлжалланган. Боланинг ғўддайиб туриши эса биринчи навбатда илмсизлигини кўрсатиб турарди. Ўқитувчи гарчанд у билан ишлаш оғир эканини билса-да, ўзидаги кучга, имкониятларга қаттиқ ишониб йигитчада ҳам шу қувватни пайдо қилишга уринди. Ақлни пешлашга хизмат қилувчи машғулотлар толиби илмга камтарликдек фазилатни ҳам инъом этди. «Сен ҳар куни эришган ютуқларингни ҳисоблаб бор. Ва кечагидан бугун нечоғлик илгари силжий олдинг, ана шуни таҳлил этиб, эртага бундан яна бир қадам олдинга чиқа олишинга ишон...», дея тақорларди шогирдига устоз.

АҚЛИЙ ЯЛҚОВЛИК НИМА?

этиб» ёрилиб кетмагани хусусида ҳеч қайғу чекмаймиз. Кимдир бизни қаттиқ ранжитди. Унинг ўринли ёки ўринсиз қилмиши нафратимизни кўзғай бошлайди. Бу нафрат орқали нима топишимизни биламизми?

Олимнинг кузатишларига кўра, душманлардан нафратланиш билан уларнинг ўз устимиздан ҳукмронлик қилишларига йўл очиб берамиз. Натижада эса улар уйқумиз, иштахамиз, қон босимимиз, соғлигимиз, бахтимиз устидан ўз ҳукмронликларини ўтказа бошлайди.

Биз юқорида ҳикоя қилган ҳолатга қайтайлик. Ёрилган тўп ва муштлашув. Бу ўсмирлик ҳаётига хос қизиққонлик дерсиз. Хўш, биз катталар-чи? Баъзида кичик муаммолардан катта фожеалар «ясаб», кунлик, ҳафталик кайфияту қувватимизни сарфлаб юборамизми улар учун?

... Анчагина тан олиниб, ўзига яраша мавқега эга бўлган бир шифохонада бўлганимда, зимдан муваффақиятларнинг сабабини излай бошладим. Назаримда, шароит, мутахассислар билан таъминланиш даражаси бошқа жойларникидан осмон билан ер қадар фарқ қилмасди. Лекин бу ерда ақлий ялқовликнинг илдизига болта урилган, ходимлар катта-катта мақсадларни кўзлаб тинимсиз изланишар, ҳатто тамадди қилсалар ҳам касаллик ва унинг шифоси, тажрибалар, янги адабиётлару тўпланган малакалар хусусида фикр алмашишарди.

Сездимки, уларнинг аксарияти спорт билан узлуксиз шуғулланар, ишга қувноқ кайфият ва иштиёқ билан кириб келишарди. Шунда Дейл Карнегининг «Бугуннинг ўзидаёқ» ишга киришишга даъват этгучи сўзларини хаёлан тақорор-

наман... бировларнинг ишлари ва ўйларидан хато қидирмайман... шошма-шошарлик ва саросималикка барҳам бераман...». Чиндан ҳам буларга амал қилишга уриниб кўрайлик-а, турмуш тарзимизга қанчалар ўзгариш киритишга эришган бўламиз.

Ўйимизнинг қаршисида спорт майдончаси бор. У ерда асосан ўғил болалар шуғулланишади. Лекин рўпарамиздаги уйнинг қайсидир қаватида яшовчи ёши олтмишлардан ошган аёл ҳам ҳар тонг майдонча атрофи бўйлаб айланишни ҳеч қанда қилмайди. Аввалига биз кўшниларга бу ҳолат эришроқдек туюлди. Кейин-кейин эса уни бир-биримизга ибрат қилиб кўрсата бошладик.

— Бу ердан нима кидирасиз, эринмай, — деди бир куни унга кулги аралаш кўшниларимиздан бири.

— Докторни! — жавоб берди у ҳам ярим ҳазил оҳангда. — Сиз эса ундан қочяпсиз!

У шундай деганча ушқайфиятда енгил қадам ташлаб уйи томон бурилиб кетди.

«Гулливер саёҳатлари» асарининг муаллифи Жонатан Свифт «Дунёдаги энг яхши докторлар — доктор Тўғри овқатланиш, доктор Хотиржамлик, доктор Шодликдир...», дея ёзганида мутлақо ҳақ эканининг оддий далили эди аёлнинг бу одати. Айни пайтда бу уринишлар биз юқорида тилга олган вужудимизга кўрсатилмакчи ғамхўрликнинг бир кўринишидир.

Энди ақлий ялқовлик дардидан қутулиш хусусида тўхталайлик. Ўзлаштириши анча суст ўқувчини тажрибали муаллимнинг қўлига топширишди. Мураббия ўспириндан нималар мутолаа қилишини сўради. Шогирд санаган адабиёт-

Демак, биз Шопенгауэр айтганидек, ўзимизда бори ҳақида кам ўйлаймиз-у, ўзимизда йўқ нарсга хаёлимиздан кетмайди. Руҳшунос ўзида борини кўра олмасликни фожиа деб билади. Дарҳақиқат, ўзимизга, ақлий, жисмоний имкониятларимизга ишонсакки уни ривожлантира оламиз. Бу жамликни кўра олмасак, йўқликнинг устига йўқликларни қалаштираверамиз, холос. Дарвоқе, муаммо ҳақида. Уильям Жеймс: «Муаммоларимиз бизга тўсатдан ёрдам беради», деган эди. Халқимизда эса неки бошга тушса «Бу ҳам эҳтимол яхшиликкадир», деган тасалли бор. Муаммоларни ҳам вазминлик ва хотиржамлик билан қабул қилиб, унинг ечимларини осудалик билан топишга ҳаракат қилсак, бу ҳам ақлий ялқовликдан қутулишнинг бир машғулотиدير.

Сўзимиз ибтидосида тўхталганимиздек, фикрни тўғри йўналтира билиш ўта муҳим. Олимнинг таъкидлашича, инсон фойдаланилмаётган турли кучларни ўзида мужассам этар экан. Ҳар биримизга ато этилган куч моҳиятан ҳеч кимникига ўхшамайди. Шундай экан, руҳшуноснинг минг бир чиғирикдан ўтказиб, тавсия этаётган яна бир қондаси хусусида обдон ўйлаб кўриб, амал қилишга уринайлик: «Бошқаларга тақлид қилманг. Ўзингизни топинг ва ўзингиздан қолманг». Бу эса, албатта, осон эмас. Ўқиганни ўқмоқ малакасини шакллантириш, ўққанларимизни таҳлил этиб, ўзимизга керагини ажрата олмак фаҳми ва уни оқилона тарзда амалларимиз замирига сингдирмоғимиз — буларнинг ҳаммаси ақлий чиниқиш маҳоратини талаб этади.

Ойбуви ОЧИЛОВА

БАРКАМОЛЛИК ЙЎЛИ

Андижон давлат университети қошидаги Асака академик лицейи яқинда 10 ёшга тўлди ҳамда шу муносабат билан бу ерда музей ташкил этилди. Музейнинг очилиш маросимида сўз олганлар ҳам жамоани таълим муассасаси ташкил этилган сана билан кутлаб, лицей босиб ўтган йўл, шунингдек, ўқув даргоҳининг илмий салоҳияти, ўқувчиларга берилаётган билим даражаси ва улар эришаётган муваффақиятларга тўхталиши.

Лицейда айни пайтда 1200 нафар йигит-қизга малакали профессор-ўқитувчилар сабоқ бермоқда. Замонавий ўқув жиҳозлари билан таъминланган фан кабинетлари ўқувчилар ихтиёрида. Таъкидлаш жоизки, ёшларга билим бераётган ўқитувчиларнинг изланишлари, яратган илмий ишлари, маърузалари асосида 35та китоб чоп этилди, 4та электрон дарслик тайёрланди.

О.Аҳмедова, Ҳ.Умарова, Ё.Дилқашева, Ш.Сиддиқова, Ф.Мамажонова, С.Ёқубов, К.Мамадалиева, Н.Парпиев ва И.Қодирова каби изланувчан педагогларнинг рисоаларидан эса республика миқёсида фойдаланиляпти. Ана шундай билимли ва фидойи устозлардан сабоқ олаётган ўқувчиларнинг фан олимпиадалари, турли танловлардаги иштироки ҳам муваффақиятли бўлаётир. Улар катта-катта мавзуларда илмий ишлар ёзишаётгани эса ҳамманинг ҳавасини келтиряпти. Иқтидорли ўқувчиларнинг ишлари ёшларнинг «Кичик академияси»да таҳлил қилиб борилади.

— Иқтидорлилар учун Асака шаҳри ҳокимининг, «Буюк ипак йўли» ҳамда университет стипендиялари ташкил этилган, — дейди академик лицей директори Дурбек Мўминов. — Бу албатта, уларни янада изланишга, яхши билим олишга чорлайди. Ҳозир учала стипендия соҳиблари 50 кишига етди...

Академик лицей қошида янги иш бошлаган музей нафақат ушбу ўқув даргоҳи, шунингдек, шаҳар халқ таълими тарихига бағишланди. Бу ердан муаллимлик машаққату заҳматларини кўрқмай елкага олган кишилар фотосуратлари, турли буюмлар, кўрғазмали қуроллар ҳам жой олди.

О.СИДДИКОВ

Xorijda ta'lim

«Дзюку» мактабларида каттагина ҳақ эвазига таълим бериллади. Ота-оналар пул жамфармаслиги мумкин, аммо фарзанди чуқур билим олиши учун репетиторга оғринмасдан ҳақ тўлайди, бу мамлакатда таълим учун пулни аяш айб саналади.

Япон жамиятида муносиб ўрин топиш жуда ҳам қийин. Фуқароларнинг 72 фоизи деярли бир хил даражада – ўрта тоифада ҳаёт кечиради. Бундай кучли рақобат муҳитида муваффақиятга эришишнинг бирдан-бир йўли танланган соҳада тенгсиз мутахассис бўлиш! Билим ва юқори интеллектга асосланган япон жамиятида таълим моддий фаровонлик ва юқори мавқега кўтарилишнинг асосий кафолатидир. Шунинг учун ҳам тарбияга масъул бўлган оналар фарзанди пухта билим олиши учун қўлидан келган ишни қилади, ҳатто боласи касал бўлганда, мактабга бориб, унинг ўрнига машғулотларда иштирок этади ва кейинроқ ўтилган дарсларни тушунтириб беради.

БЕШИКДАН ҚАБРГАЧА ИЛМ ИЗЛА!

Олий маълумот олишни истаган ёшлар тўлиқ ўрта мактабнинг 12-синфини битирганидан кейин университет (дайгаку)да тахсил олиши мумкин. Japan-guide.com сайти маълумотига кўра, мактаб битирувчиларининг 90 фоизи олий ўқув юртига киради. Университетга кириш имтиҳони икки босқичдан иборат. Дастлаб университетларга қабул бўйича миллий марказ умумий тест ўтказилади. Мазкур тестда йиғилган балга кўра, абитуриентнинг қайси йўналишда ўқиши мумкинлиги аниқланади. Шундан кейин ҳар бир университет номзодлардан мустақил равишда имтиҳон олади.

Япон университетларида бошқа давлатларда бўлгани каби бакалавр (гакуши) даражасини олиш учун тўрт йил ўқилади. Илмий иш билан шуғулланиш ниятида бўлганлар магистрлик (суши), докторлик (хакуши) босқичларида тахсилни давом эттиришлари мумкин.

«Википедия» энциклопедияси маълумотларига кўра, Японияда 600га яқин университетда 2,5 млн. талаба тахсил олади. Давлатга қарашли олий ўқув юртлари орасида Токио, Киото ва Осака, хусусий олий ўқув юртларидан эса Нихон ва Васэда университетларининг нуфузи баланд.

Компания ҳамда ташкилотлар ўз кадрларининг билим ва малакасини оширишига жиддий аҳамият беради. Боғдан бошланган таълим бир умр давом этади. Хуллас, замонавий япон жамияти кишилари худди биздаги каби бешикдан қабргача илм излайди. Бу бўйича ҳатто давлат концепцияси қабул қилинган.

Собиржон ЁҚУБОВ

ва 5 ёшда етакчилик иқтидорини шаклланиши керак.

14 АСРЛИК ТАРИХГА ЭГА МАКТАБ

www.japan-guide.com сайти маълумотига кўра, Японияда ўқув йили 1 апрелда бошланиб, 31 мартда якунланади. Мактабда ҳам, университетда ҳам ўқув йили апрель-июль, сентябрь-декабрь ва январь-март каби уч семестрга бўлинади.

Тарихий манбаларда ҳикоя қилинишича, ороллар мамлакатиде биринчи мактаб VI асрда ибодатхона қошида очилган. Ўрта таълим тизими уч босқичдан иборат. Бошланғич мактабда (сёгакко) 6 ёшдан 12 ёшгача бўлган ўқувчилар таълим олади. Ушбу босқичда япон тили, жамиятшунослик,

Кунчиқар юрт аҳолиси учун миллий анъаналар муқаддас ҳисобланади. Таъбир жоиз бўлса, анъана тушунчасисиз Японияни англаш ҳам амри маҳол. Шу маънода, мактабларнинг бирламчи вазифаси ўқувчиларни миллий анъаналарга садоқат руҳида тарбиялашдан иборат.

Мамлакатда ўқитувчиларга ҳурмат жуда баланд, устоз ва мураббийлар давлат хизматчиси мақомига эга. Шунга яраша, ушбу касбни эгаллаш ҳам осон эмас. Ўқитувчи сифатида ишга кириш чоғида ихтисослик бўйича диплом тақдим этиш билан бирга давлат имтиҳонидан ҳам ўтиш керак.

Бошқа мамлакатлардан фарқли ўларок, япон мактабларида асосан эркак ўқитувчилар фаолият юритади. Ма-

ларда турли вазиятларга мослашиш қобилиятини шакллантириш учун гуруҳлар тез-тез қайта тузилади, тарбиячилар ҳам алмаштириб турилади.

Кунчиқар юртда болалар учун махсус байрамлар бор. 3 март куни қизларнинг «хинамацури» – нафис кўғирчоқлар байрами нишонланади. 5 май эса «кодомо но хи» – ўғил болалар байрамидир. Шу куни ҳар бир уй томига хонадондаги эркаклар сонига мувофиқ байроқлар осилади. Бундай байрамлар ҳам кичкинтойларнинг жамият ҳаётига тезроқ мослашувини таъминлайди.

Етакчи университетлар васийлигидаги боғчаларнинг обрўси баланд. Уларни киборлар боғчаси ҳам деб аташади. Бундай боғчада тарбия кўрган бола кейинчалик ўша университет васийлигида ўрта ва олий маълумот олиш имконига эга бўлади.

Япон халқи болани эрта тарбиялаш тарафдори. Бунга кўра, болада 1-2 ёшда ҳаётий кўникмалар, 3 ёшда ижодий қобилият, 4 ёшда ўзига ишонч

арифметика, табиатшунослик, мусиқа, расм чизиш, этика, жисмоний тарбия дарслари ўтилади. Ҳар бир дарс 50 дақиқа давом этади.

Кейинги босқич – тўлиқсиз ўрта мактаб (тюгакко). Тўлиқсиз ўрта мактабда 12 ёшдан 15 ёшгача бўлган ўсмирлар билим олади. Давлат ихтиёридаги тюгакко мактабида ўқиш бепул, хусусий мактабларда эса болалар шартнома тўловига асосан ўқийди.

Умумий ўрта таълимнинг якуний босқичи «кото гакко» деб аталган мактаблардир. Мазкур тўлиқ ўрта мактабларда ўқиш мажбурий эмас, аммо олий маълумотли бўлишни истаган ҳар бир йигит-қиз уни битириши шарт. Шу боис ҳам, 97 фоиз ўқувчи «кото гакко»да тахсил олади. Ўқувчилар ушбу мактабга кириш имтиҳони асосида қабул қилинади. «Кото гакко»да ўқиш, хоҳ у давлат, хоҳ нодавлат мактаби бўлсин, тўлалигича пуллик. Уч йил давомида ўқувчиларга умумий ёки ихтисослашган йўналишда таълим берилади.

Мактабда ҳам боғчада бўлгани каби ўсмирларда етакчилик қобилиятини шакллантириш асосий вазифа саналади. Йил давомида синф сардори (тобан) бир неча марта ўзгаради, шу тариқа синфдаги ҳар бир ўқувчи сардорликда ўзини синаб кўради.

Мактаб даврида болалар инсон ва табиатга ҳурмат, ҳақиқат учун кураш, ўз нафси устидан ғалаба қилиш, жамият тараққиётига ҳисса қўшишга ўргатилади. Япон мактабларида фаррошлар йўқ, тозалик, озодаликка доир бarchа юмушларни ўқувчиларнинг ўзи бажаради. Бу билан болаларни меҳнатсеварликка ўргатиш мақсад қилинган.

Япония деганда, кўз ўнгимизда жўмардлиги билан донг таратган самурайлар, мусиқа, рақс ва сўз санъати уйғунлигидаги кабуки театри, юқори сифат мезонига айланган электроника маҳсулотлари ва шарқона маданиятга содиқ, сериалтифот, меҳнатсевар ва ўқимишли кишилар гавдаланади. Кунчиқар юрт иқтисодий ривожланиш бўйича дунёда АҚШдан кейинги иккинчи давлат саналади. Иккинчи жаҳон урушидан катта талафотлар билан чиққан мамлакатнинг нисбатан қисқа фурсатда тараққиёт поғоналарига кўтарилиши сири нимада? Кўпчилик мутахассислар япон мўъжизасининг сири мамлакатнинг кўп асрлик мустаҳкам анъаналарга эга таълим тизимида, деб жавоб беради.

БОЛА БОШИДАН...

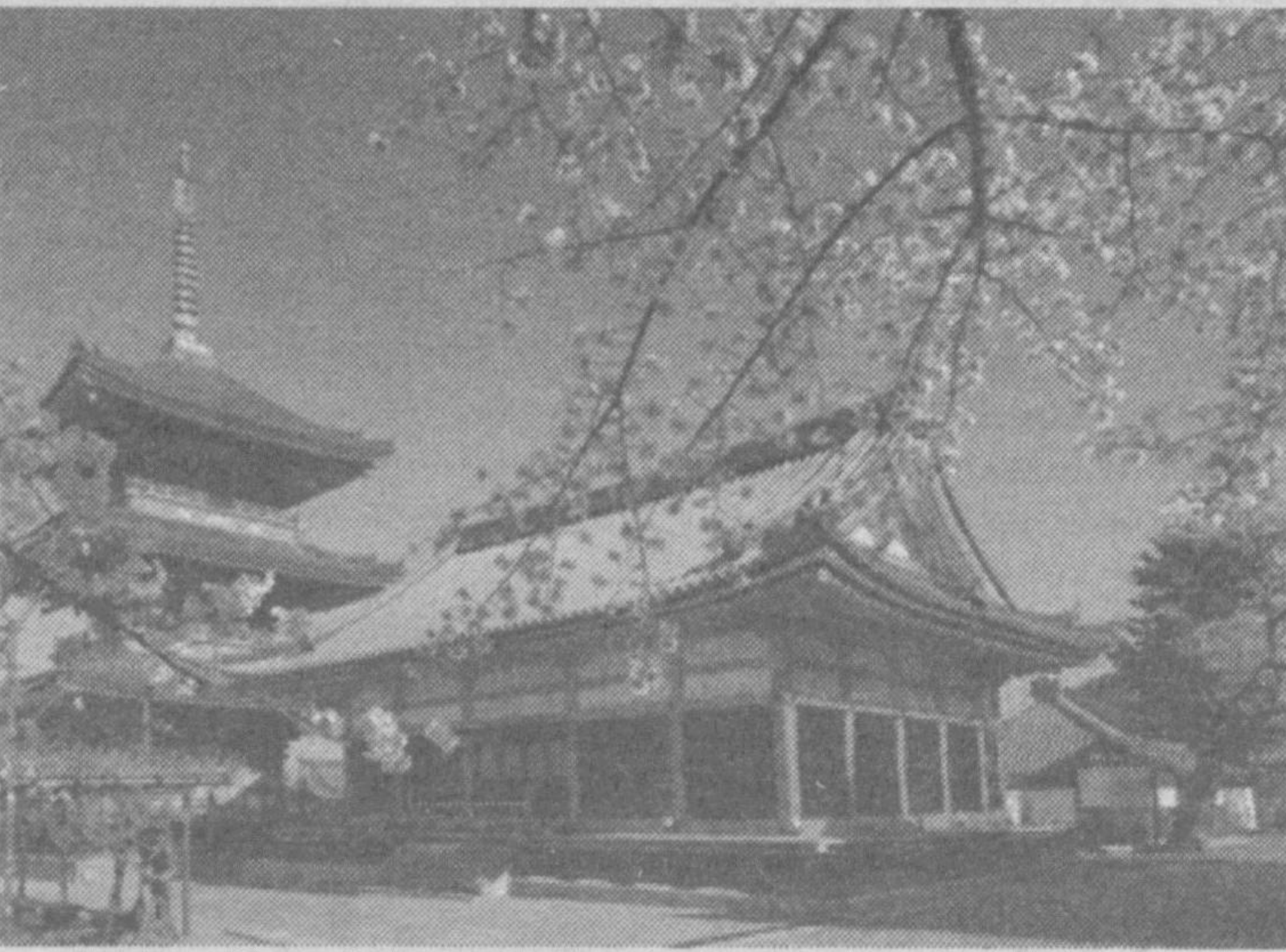
Китоб дўкониди турнақатор навбатда турган ўқувчилар, бўш қолди дегунча музей ва театр, турли тўғаракларга ошиқаётган ўғил-қизлар... Глобаллашув бутун дунёни домига олаётган бугунги серташвиш замонда ушбу манзара ноёб бўлиб қолгани рост. Хўш, Японияда қандай қилиб технологиялар асри ёшларини миллий кадриятларга садоқат руҳида тарбиялаш, билимга жалб этишга эришилапти?

«Википедия» энциклопедияси маълумотига кўра, кунчиқар юртда таълим тўғрисидаги биринчи қонун 1872 йили қабул қилинган. Мазкур қонун асосида мактаб ишига давлат аҳамиятига молик муҳим вазифа сифатида эътибор берилди, таълим муассасалари фаолиятини тубдан ислоҳ қилишга киришилди. 1947 йили қабул қилинган «Таълим тўғрисида асосий қонун»да эса миллий ўзликни сақлаган ҳолда ўқув жараёнига Фарбнинг илғор тажрибаларини татиқ этиш вазифаси белгилаб берилди.

Япониядаги барча боғчалар хусусий бўлиб, уларнинг фаолияти соғлиқни сақлаш вазирлиги назоратида. Ясли ва боғчалар 3 ойликдан 6 ёшгача болаларни қабул қилади. Япон жамиятида чақалоқлар боғча ёшига етгунга қадар она тарбиясида бўлиши керак, деган қараш шаклланган. Шундан келиб чиқиб, фақат иш билан банд ота-оналар фарзандларини яслига беришлари мумкин.

Гарчи мажбурий бўлмасида, 3-6 ёшдаги болаларнинг 85 фоизи боғчага қатнайдди. Таомилга кўра, ота-оналар фарзанд тарбиясида имкон қадар тақиқ чораларини кўрмасликка уринади. Шунинг учун ҳам болаларга яхши-ёмонни танитиш борасида асосий масъулият боғча тарбиячилари зиммасига тушади.

Боғчада боланинг нутқ ва фикрлаш қобилиятини ўстириш, ўқиш, ёзиш ва сурат чизиш, тенгдошлари ва катталар билан муомалага ўргатишга катта аҳамият бериллади. Япо-

ХУЖУМ ТҶХТАТИЛДИ

Кобул шахридаги ҳукумат биносига "Толибон" жангариларининг ҳужум уюштириши натижасида уч киши ҳалок бўлди, деб хабар берди "Рейтерс". Уларнинг икки нафари террорчидир.

Афғонистон хавфсизлик хизмати ходимларининг саъй-ҳаракатлари тўғрисида хабар бартараф этилган. Воқеа оқибатида ўн уч киши жароҳат олди. Уларнинг орасида тинч аҳоли вакиллари ва ҳарбийлар бор. Жангарилар Президент саройи ва марказий банкни нишонга олган эди.

УЧУВЧИСИЗ ИЛК ПАРВОЗ

Исроилнинг «Урбан Аэронавтикс» компанияси томонидан ишлаб чиқарилган «ЭйрМюл» учуш аппарати илк мартаба учувчисиз ҳавога кўтарилди. Компаниянинг ахборотида айтилишича, мазкур қурилма вертикал равишда парвоз қилиш ва қўниш амалларини бажаради. Дастлабки парвоз пайтида «ЭйрМюл» ердан 60 см.га кўтарилди. Синов давомида учуш аппаратининг мувозанат тизими ва двигателлар фаолияти текширилди, дейилади «Сайенс уорлд» илмий журналида.

«Урбан Аэронавтикс» 2008 йилдан буён «ЭйрМюл»ни ишлаб чиқариш билан шуғулланиб келмоқда. Учуш

аппаратидан келгусида транспорт воситаси сифатида фойдаланиш кўзда тутилиб, у 227 килограммгача оғирликдаги юкни ўз бортига қабул қилади. Қурилманинг якуний синовдан ўтиш муддати ҳалигача аниқ эмас.

«ЭйрМюл»ни бошқариш тўрт каналли тизим орқали амалга оширилади. Аппарат 750 от кучига тенг «Турбомека Арриель» двигатели, Жи-Пи-Эс тизими, шунингдек, қурилманинг барча қисмлари фаолияти ҳақида операторга маълумот бериб турувчи кўрсаткичлар билан жиҳозланган.

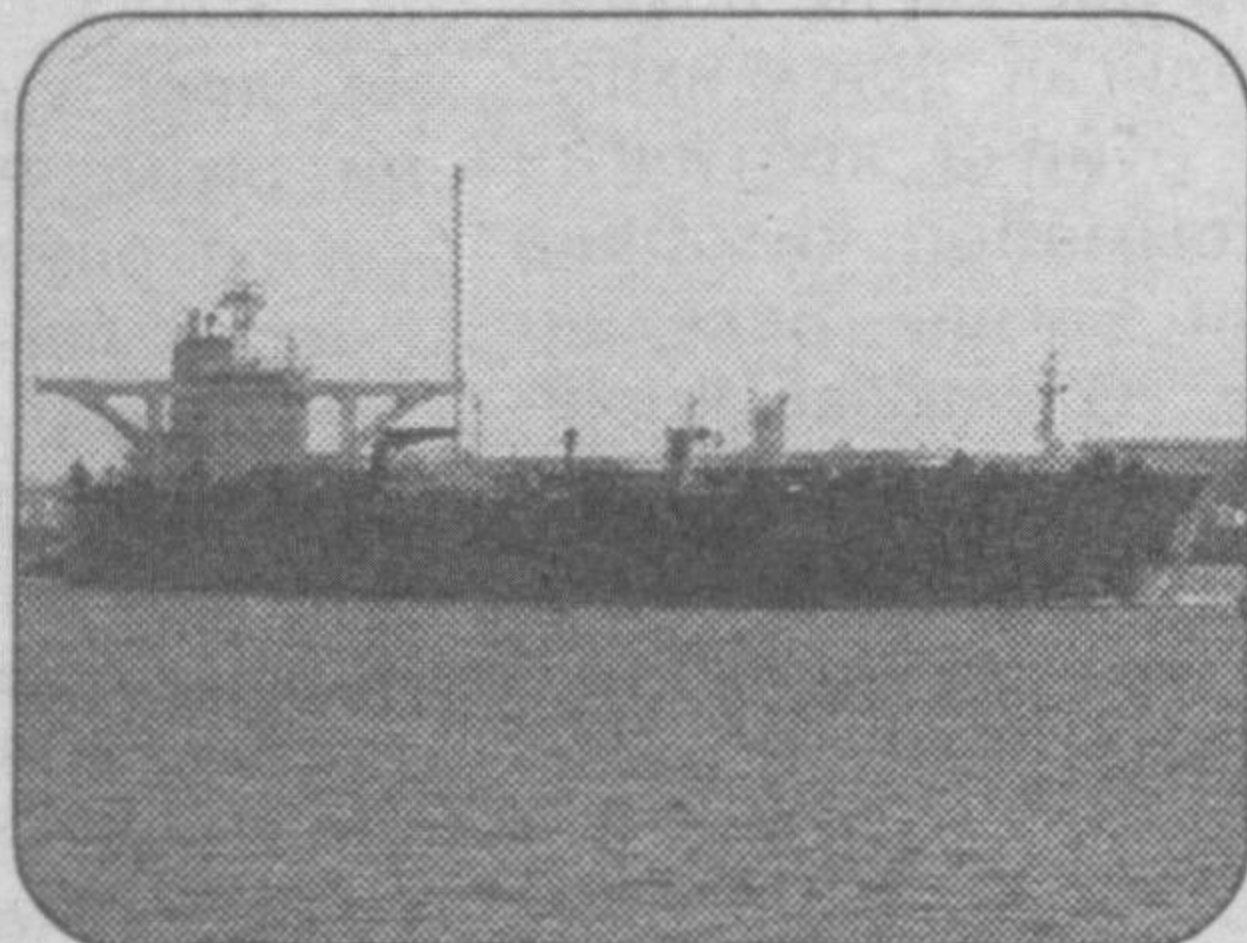
ЭНГ КАТТА БОЖ

Сомалилик қароқчилар «Маран Сентаурс» танкерини кўйиб юбориш учун рекорд миқдорда бож олганлар, деб маълумот тарқатди «Лента».

2009 йил ноябрь ойида гаровга олинган ушбу сув транспорти озод этилиши учун унинг эгалари қанча маблағ сарфлагани ҳозирча аниқ эмас. Аммо тахминларга кўра, бу миқдор 5—7,7 млн. доллар атрофида бўлиши мумкин.

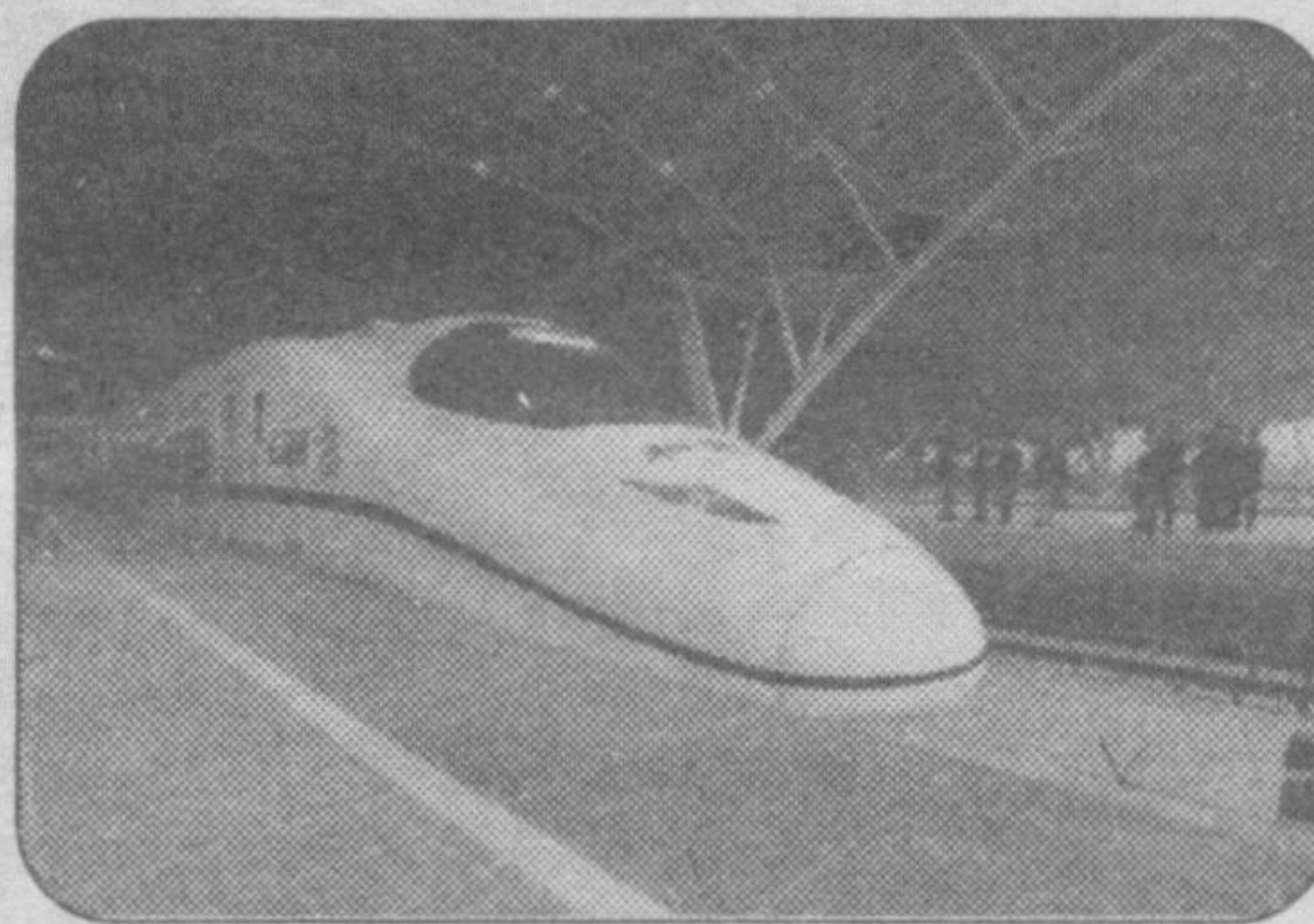
Бундан олдин 100 млн. долларлик нефть олиб кетаётган «Сириус Стар» танкери 3 млн. доллар эвазига кўйиб юборилганди.

«Маран Сентариус»даги юк нархи 150 млн. доллар атрофида эканини ҳисобга олсак, юқоридаги пул миқдори ҳақиқатга яқин бўлиши мумкин. У 2009 йили Саудия Арабистонидан АҚШнинг Янги Орлеан шаҳри томон кўриқчиларсиз йўлга чиққан ва қароқчилар томонидан қўлга олинганди. Ушанда унинг бортида 9 нафар Греция, 16 нафар Филиппин, икки нафар Украина ва бир нафар Руминия фуқароси бор эди.

ЖАҲОНДАГИ ЭНГ ТЕЗКОР ПОЕЗД

Хитойда ҳозирда дунёда энг тезкор, дея эътироф этилаётган темир йўл ишга туширилди. Гуанжоу ва Ухан шаҳарлари ўртасидаги 1 069 км. масофани экспресс поезд соатига 350 км. тезлик билан босиб ўтади. Бу — авваллари йўлга сарфланадиган 7,5 соат ўрнига эндиликда манзилга атиги 3 соатда етиб бориш мумкин дегани. Поезднинг максимал тезлиги эса соатига 394,2 км. га тенг. Бу ҳақида «Компьюлента» манбасида маълумот берилди.

Мазкур лойиҳа устида 2005 йилдан бери иш олиб борилмоқда. Якуний мақсад — Хитой жанубидаги йирик ишбилармонлик маркази бўлган Гуанжоу шаҳри ва пойтахт ўртасида тезкор қатновни йўлга қўйиш. Расмий маълумотларга қараганда, мамлакатдаги темир йўллари бугунги кундаги узунлиги (86 минг км.)дан 120 минг км. гача узайтириш режалаштириляпти. Бу Хитой Осиёда энг кўп йўналишларга эга мамлакатга айланишини билдиради. Дунёда эса Чин юрти бу борада АҚШдан кейинги

иккинчи ўринга кўтарилиб олади. Янги турдаги темир йўллари қуришда «Сименс», «Бомбардьер» ва «Алстом» каби хорижий компанияларнинг технологияларидан фойдаланилмоқда.

Мамлакатдаги илк тезкор қатнов йўли 2008 йилда Пекинда бўлиб ўтган Олимпия ўйинлари учун махсус очилганди. Шундан сўнг ҳукумат вакиллари мазкур турдаги магистраллардан 2012 йилгача яна 42таси ишга туширилиши режаси ишлаб чиқилганини маълум қилдилар.

УЧ МИНГТА ЮЛДУЗ СУРАТИ ОЛИНДИ

Инфра-қизил телескоп WISE (Wide-field Infrared Survey Explorer) ёрдамида осмоннинг сурати илк мартаба аниқ олинди, дейилади nasa.org расмий сайтида. Расмда Киль юлдузлар туркумида жойлашган уч мингга яқин самовий жисмларни кўриш мумкин.

Олимлар айнан Киль туркумини танлашганини у ерда телескоп детекторларига зарар етказиши мумкин бўлган ўта ёрқин объектларнинг йўқлиги билан изоҳлашапти.

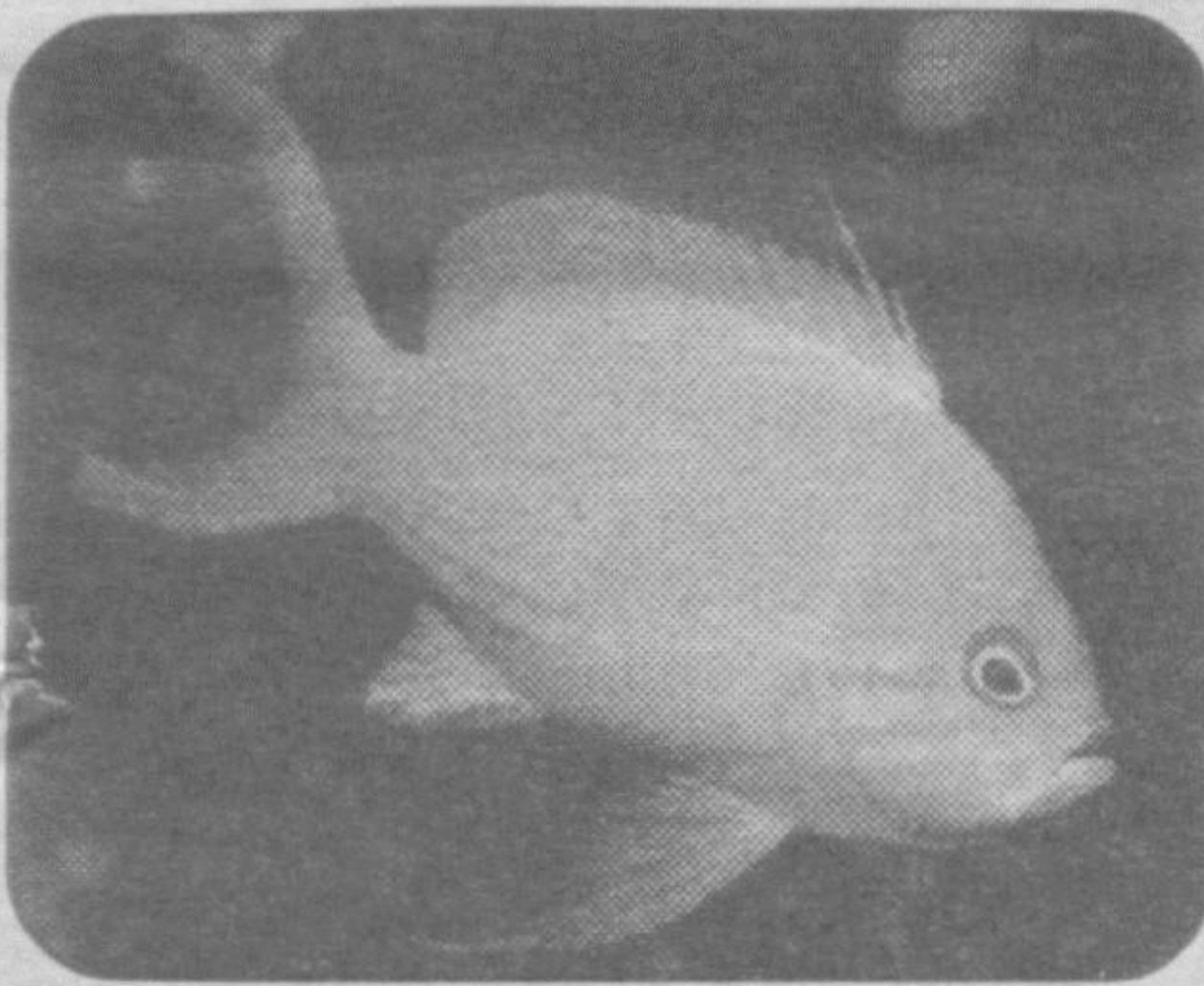
WISE телескопи 2009 йил 14 декабрда «Дельта-2» ракетаси ёрдамида 525 километр баландликдаги орбитага чиқарилган. Мутахассислар аппарат орқали олинган маълумотларга таяниб, инфра-қизил диапазонда осмоннинг батафсил харитасини тузиш, шунингдек, ердан 10 миллиард ёруғлик йили узокликда жойлашган галактикаларни ўрганиш ниятида.

Тадқиқотчиларнинг фикрича, юлдузларни ўрганиш икки босқичда давом эттирилади. Маълумотларга қараганда, телескоп 10 ой мобайнида ишлаб туриши мумкин. Сабаби, сифатли тасвирларни олиш учун WISE детекторлари ҳарорати жуда паст бўлмоғи керак. Олимлар телескопдаги ҳозирда мавжуд аппарат ойнасини совутиш учун сарфланадиган суёқ кислород захираси жорий йилнинг октябрь ойига қелиб тугайди, деб тахмин қилмоқда.

Шу билан бирга олимлар, осмоннинг батафсилроқ харитасини 2012 йилнинг март ойига қелиб тузиб чиқишларини таъкидлашди. WISE ёрдамида олинган алоҳида суратлар эса анча олдин тақдим этилиши мумкин. Дастлабки тўла қимматли суратлар тўплами жорий йилнинг февралда чоп этилади.

Н.ҚОСИМОВ, Н.РУСТАМБЕКОВА тайёрлади.

ХОТИРА ЁРДАМ БЕРАДИ

Балиқлар рўй берган воқеани узок вақтгача хотирасида сақлаб қолишини олимлар аниқлади, деб хабар берди Чарльз Стерт университети веб-сайти.

Тадқиқотчилар қум горбили (чучук сувларда яшовчи, бир-икки кг. оғирликдаги балиқ тури)ни ўргандилар. Бу турдаги жонзотлар йиртқичлар билан тўқнаш келганини бир неча ой эсида сақлаш, бошқалардан ов қилиш тактикасини ўзлаштириш хусусиятига эга экан.

Биологлар бундан олдин найзабалиқ бошқаларнинг хатосидан хулоса чиқариш, гамбузия (балиқ тури) тўртгача «ҳисоблаш»ни мумкинлигини аниқлашганди.

лаш»ни мумкинлигини аниқлашганди.

«ДОН КИХОТ» ИНТЕРНЕТДА

Таниқлик ёзувчи Мигел Сервантеснинг мухлислари «Дон Кихот» асарини тўлиғича «Твиттер» микроблогига жойлаштиришга қарор қилдилар, деб хабар берди «Гардиан» газетаси.

Ҳақиқатда, веб-дизайнер Пабло Лопеснинг айтишича, ижод маҳсули махсус очилган сайт (twijote номли)дан ўрин олади.

Маълумотларга қараганда, Дон Кихот ва Санчо Пансонинг саргузаштини интернетга жойлаштириш фикрини кўпчиликлари катта қизиқиш билан кутиб олди.

Лондондаги Кириллик операси эса ушбу асар асосида яратилган модерн сахна асарини томошабинларга тақдим этиш арафасида турибди.

ЕРНИНГ ИЛК ТУЗИЛИШИ

Сидней университетиде фаолият юритадиган австралиялик олимлар ўтмишда, аниқроғи, 2,5 миллиард йил илгари қуруқлик Ер юзининг атиги 2-3 фоизини ташкил этган, деган фикрни билдиришди. Тақосланадиган бўлса, бугунги кунда сайёрамизнинг 28 фоизи қуруқликдан иборат, деб хабар беради science.yoread.ru.

Тадқиқотчиларнинг фикрича, 2,5 миллиард йил олдин Ернинг ички қобиғидаги ҳарорат ҳозиргига қараганда 200 даража баланд бўлган. Бу ўша даврда нисбатан кўп бўлган радиоактив элементларнинг парчаланishi жараёнлари билан изоҳланади.

Геологлар ҳароратнинг юқорилиги тўғрисида океан қатлами нисбатан қалинроқ бўлганини таъкидлашмоқда. Бу — океанлар ҳозиргидай чучук бўлмаган, аммо улар Ернинг катта қисмини эгаллаган, дегани. Шу билан бирга, Ер қобиғининг юқори ҳарорати сайёрамиз юзасининг текис ва ясси шаклланишига ҳам сабаб бўлган.

Таъкидлаш зарурки, Австралия тадқиқотчиларининг изланишлари кўплаб мутахассислар томонидан кескин танқид остига олинди. Уларнинг кўпчилиги ўтмишда Ер юзиде қуруқлик сайёранинг кам қисмини ташкил этганлигига қўшилса-да, 2-3 фоиз жуда ҳам кичик кўрсаткич, деган фикрда.

Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги раҳбарияти ва жамоаси вазирликнинг Мусиқа ва санъат таълим муассасалари бошқармаси бошлиги Илҳом Турсунбоевга акаси

Олимжон ТУРСУНБОВнинг вафоти муносабати билан ҳамдардлик билдиради.

Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси «Фан» нашриётида нашр этилган «Умумий кимёвий технология» кўлланмасига Тошкент кимё-технология институти профессорлари Т.Отақузиёв, Қ.Аҳмеров ва С.Туробжонов муаллифлик қилган.

Ўқув кўлланмада турли кимёвий технология жараёнларининг умумий техник ва технологик ибораларининг она тили муқобилида бери-

бойитган. Чикиндисиз ишлаб чиқаришни барпо этишнинг асосий тамойиллари ва иқтисодий самарадорликни оширишга бағишланган боблар кимёвий технология бўйича маънавли мутахассислар авлодини тайёрлашдаги муҳим омиллардан биридир.

Кўлланманинг тили раволиги, кўпгина техник ва технологик ибораларининг она тили муқобилида бери-

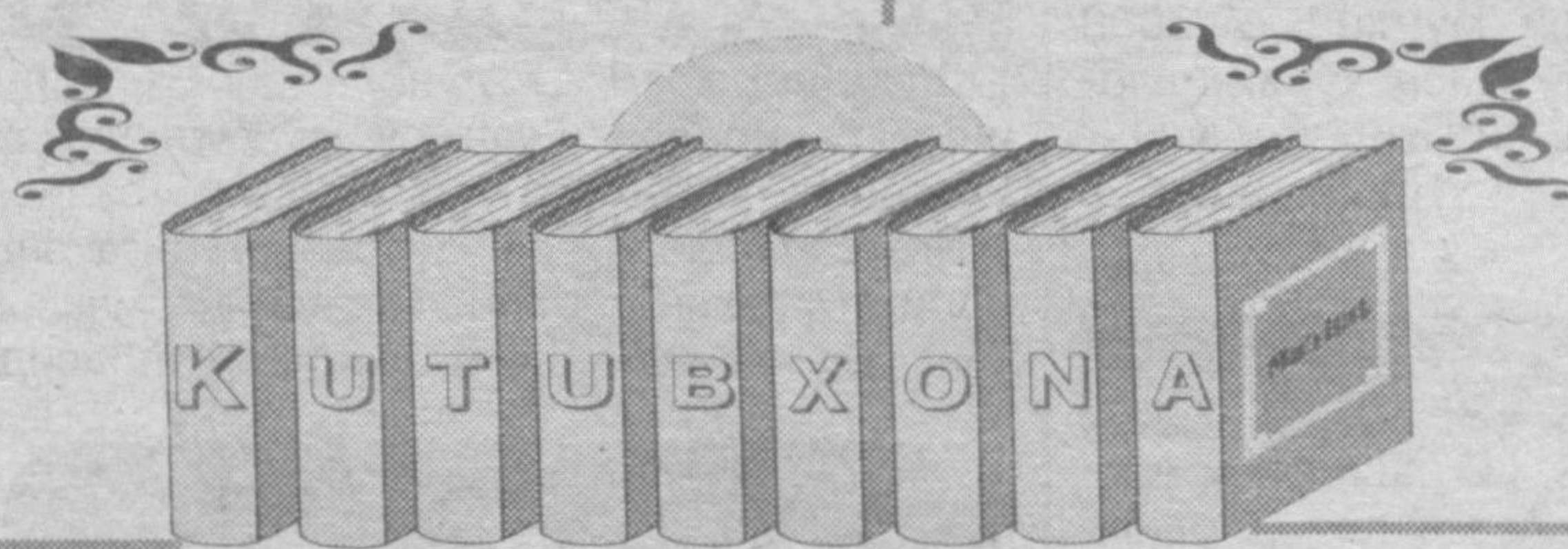
КИМЁ ВА ТЕХНОЛОГИЯ УЙҒУНЛИГИ

яси, ҳисоботлари ва уларни танлаш асослари ёритилган. Китобда кимёвий ишлаб чиқаришга технологик тизим сифатида қаралган бўлиб, унинг синтези ва таҳлилига чуқур эътибор берилган. Санотат микёсида олинувчи ўнлаб нефт маҳсулотлари, углеводородлар, полимерлар, ўғитлар, аммиак, кислоталар ва бошқа муҳим бирикмалар бўйича расм, схема, диаграмма, жадвал ҳамда тенгламалар берилиши материални ўзлаштиришда талабага қўл келади. Маҳаллий хомашёлардан фойдаланишда янги усулларни қўллаш юзасидан фикр ва маслаҳатлар ҳам кўлланманинг мазмунини янада

лиши, назарий саволлар, мисол ва масалаларнинг содда ва раволи қилиб келтирилиши ҳам муаллифларнинг изланишидан далолат беради.

Китоб сифатли дизайни ва бежиримлиги билан ҳам ўқувчи диққатини тартади.

Ҳ.ТҒИМАНОВА

ЎСИМЛИКШУНОСЛИК ИЛМИ тадқиқотларда қандай янгиликлар бор?

Лизосомалар. Пероксиома ва глиоксисомалар. Сферосомалар. Микронайчалар. Пластидлар. Лейкопластлар. Этилопластлар.

Бу мураккаб атамалар оддий китобхонга нотаниш бўлиши табиий. Ўсимликшunoslik билан шуғулланувчилар учун эса бу сўзларнинг луғавий маъноси кундек равшан. Илм-фанда жуда катта соҳани эгаллайдиган ўсимликшunoslik бўйича яратилган илмий-оммабоп китоблар сафидан Беғали Бекназаровнинг «O'simliklar fiziologiyasi» китоби ҳам ўрин олди. Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги томонидан тавсия қилинган ушбу дарслиқдан биология, экология ва табиатдан фойдаланиш йўналишлари бака-

лаврият, магистратура бўлимлари талабалари, лицей ва коллеж ўқувчилари, аспирантлар ўқув жараёнида фойдаланишлари мумкин.

Кўпчиликнинг ўсимликлар олами ҳақидаги тушунчалари умумий бўлиб, табиатнинг бу бойлигига атироф-муҳит мусаффолигини таъминловчи восита сифатида қарашади. Инсон саломатлигини мустаҳкамловчи омиллардан бири ҳам флора олами эканлиги сир эмас. Гуллар, гиёҳлар, буталар, дарахтлар, сабзавот ва полиз маҳсулотлари қандай яшайди, нафас олади, кўпаяди, улар қандай қилиб тупроқ, сув, ҳаво билан алоқа ўрнатади? Умуман, ўсимликлар физиологияси фаннинг катта бир йўналиши ҳисобланиб, флора оламини миридан сиригача ўрганади.

Мирзо Улуғбек номидаги ЎзМУ биология, экология ва табиатдан фойдаланиш ихтисослиги ўқув режасининг ўсимликлар физиологияси фани бўйича ту-

зилган намунавий дастури асосида ёзилган ушбу дарслиқ 18 та бобни ва шу бобларга айнан тегишли бўлган юзга яқин мавзунини ўз ичига олган.

Дарслиқдаги ҳар бир мавзу муфассал очиб берилган. Унда микроскоп орқали туширилган тасвирлар, ўсимлик илдири, барги, пўсти, пояси таркибининг тузилишига доир схемалар, турлича тажрибалар қиёси ҳам кўрсатилган. Масалан, маккаҳўжори майсаларининг бир суткадан сўнг қанча ўсганлиги (412-бет) суратлардаги фарқ билан кўрсатилган. Кунгабоқар паллабаргларининг фототропик бурилиши билан ҳам танишиш мумкин.

Ушбу дарслиқ соҳада илмий изланишни ният қилган ёш мутахассисларга зарурий ўқув адабиёти бўла олади.

Ҳ.КУЗМЕТОВА

Кимё хоналарини ўқув-лаборатория жиҳозлари билан таъминлаш ўқувчиларнинг фанга қизиқишини ва билим самарадорлигини оширишда, таълим жараёнига ДТСни тўла татбиқ этиш, янги педагогик технологияларни олиб киришда, пировардида, ижодкор, баркамол шахсни тарбиялашда муҳим аҳамиятга эга.

Бугунги кунда Мактаб таълимини ривожлантириш давлат умуммиллий дастури доирасида умумтаълим мактаблари кимё хоналарининг ҳам замонавий ўқув-лаборатория асбоб-ускуналари билан таъминланиши биз фан ўқитувчиларига чексиз қувонч бағишлади ҳамда улкан масъулият юкледи.

Зарурий ўқув ускуналарининг мавжудлиги ўқитувчига анча қулайлик туғдиради. Кимё фани ўқитувчидан доимий ўз билимини такомиллаштириб боришни тақозо этади. Шу боис

БИЛИМЛАР БОШИ — ТАЖРИБА

бир гуруҳ тажрибали педагоглар билан биргаликда махсус кўлланма тайёрланди. Республика таълим маркази қошидаги кимё фани йўналиши бўйича методик кенгашининг 2009 йил 25 февралдаги қарорига асосан нашрга тавсия этилган кўлланмада 7—9-синфларда лаборатория ва амалий машғулотларни ўтказиш учун жиҳозлар таснифи, расмлари ва намойиш этиш бўйича йўриқномалар келтирилган, шу билан бирга, меҳнат хавфсизлиги қоидалари берилган.

Шуни алоҳида таъкидлаш керакки, кўлланмани яратиш жараёнида ўз фаолиятимиз давомида орттирган тажрибаларимизга ҳам таяндик. 7-синфларда моддаларнинг физик хоссаларини ўрганишда цилиндр ареометрдан фойдаланиб, турли суюқликларнинг зичлигини аниқлаш, 8-синфларда «Аммиак ишлаб чиқариш», «Сульфат кислота ишлаб чиқариш» мавзуларида барельеф моделдан умумий фойдаланиш, 9-синфларда этилен олиш тажрибалари янги асбоб-ускуналар ёрдамида жуда қулай амалга оширилади. Айниқса, 9-синфларда «Табиий ва сунъий толалар», «Каучук», «Шиша ва уни ишлаб чиқариш» коллекцияси ўқувчиларнинг назарий билимларини мустаҳкамлашда, уларда амалий кўникма ҳосил қилишда жуда катта аҳамиятга эга. 8-синфларда «Кимёвий боғлаш турлари ва кристалл панжаралар» мавзусини ўрганишда ўқувчиларнинг мустақил ишлаши учун атом ва молекулаларнинг модели жуда қулайдир. Ўқувчилар турли рангдаги модел шарчалар ва стерженлар ёрдамида моддаларнинг график формулаларини ясайдилар.

Кўлланма кимё фани ёш ўқитувчиларига таълим жараёнида асқотишига ишонамиз. Дарсларни назария ва амалиёт уйғунлигида ташкил этиш ўқувчиларнинг фақат билимини эмас, ҳаётий тажрибасини ҳам оширади. Zero, билимлар боши — тажрибадир.

Мавлуда СОЛИЕВА,
Чилонзор туманидаги 138-мактаб ўқитувчиси

ЎҚУВЧИЛАРГА ТУҒФА

Умумтаълим мактабларининг 7-синфлари учун «Ўзбекистон тарихи» (IV асрдан XVI аср бошларигача даврни қамраб олган) ўқув дарслиги чоп этилди. Дарслиқ қириш, 5 боб, 41 мавзудан иборат.

Академик А.Мухаммадҷонов томонидан тайёрланган дарслиқнинг 1-бобида ўрта асрлар ерга эгалик қилиш илмий муносабатларининг шаклланиши ва ривожланишига алоҳида ўрин берилган. 2-бобда эса еттинчи-саккизинчи асрлар давомида Ўрта Осиёнинг араб халифалиги томонидан забт этилиши, халқ кўзғолонлари кенг, янги тарихий материаллар асосида очиб берилган. 3-4-бобларда Мовароуннаҳрда мустақил давлатнинг таш-

асосларига, Амир Темури ҳарбий юришлари, мамлакатнинг ободончилиги, чет давлатлар билан алоқаларнинг ривожланиши ва ўша даврдаги ижтимоий-иқтисодий ва маънавий ҳаётнинг ривожланишига ҳар томонлама ёндашилганлигини алоҳида таъкидлаш ўринлидир.

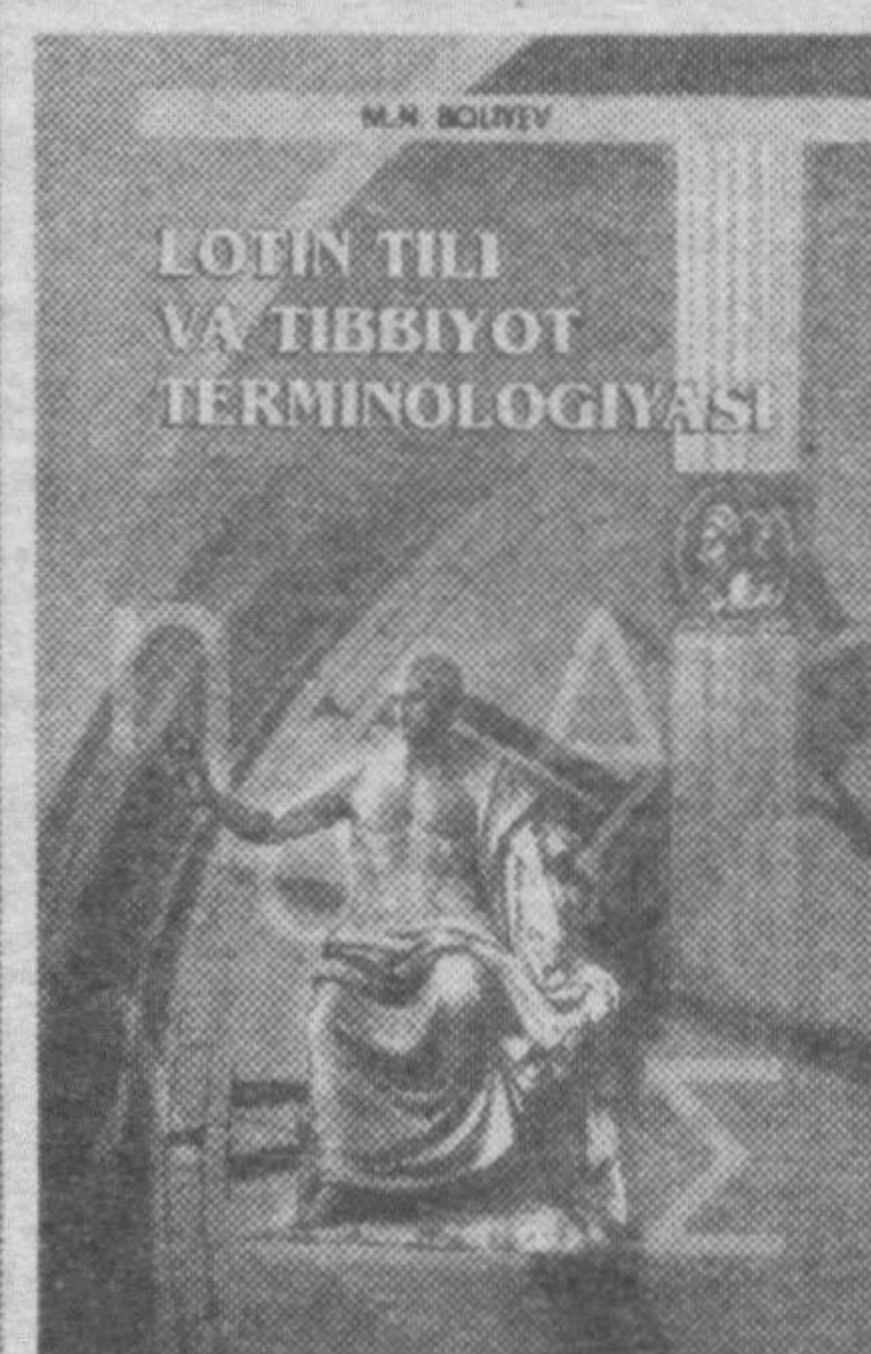
Дарслиқда ҳар бир мавзу та-

рихий асарлар тасвири билан берилганлиги ўқувчилар қизиқишини оширади.

Муаллиф ҳар бир мавзуга оид ўқувчиларнинг олган билимларини синаб кўришга ундайдиган туркум саволлар тақдим этади. Бу эса ўқувчиларнинг мавзуларни чуқурроқ ўрганишига кенг имкониятлар яратадики, бу илгариги ўқув дарслиқларида учрамасди. Дарслиқдан мавзуга оид муҳим тарихий воқеаларни ёдда тутишни талаб этадиган белгиларнинг ўрин олиши, ўқувчиларнинг матнда учрайдиган атама ва асосий тушунчаларнинг мазмунини билиб олишга йўналтирилиши, улар билимини чуқурлаштириш жараёнида уй вазифалари бажарилишини талаб этадиган саволларнинг берилиши унинг сифатини янада оширган.

Дарслиқда ноёб тарихий номлар билан боғлиқ хариталардан 12тасининг берилиши ҳам мавзуларнинг чуқурроқ эгалланишига кўмаклашади.

С.АРИФХҲАЕВ

Тиббиёт касб-ҳунар коллежлари ўқувчилари учун мўлжалланган М.Болиевнинг «Lotin tili va tibbiyot terminologiyasi» дарслиги Ўзбекистон Республикасидаги тиббиёт коллежларида таълим олаётган ўқувчилар учун мўлжалланган бўлиб, унга ло-

ЛОТИН ТИЛИ ВА ТИББИЁТ ТЕРМИНОЛОГИЯСИ

тин тилидан ўрганиш зарур бўлган барча мавзулар киритилган. Фонетика, морфология, грамматик материаллар, отларнинг гуруҳларда турланиши ҳақидаги маълумотлардан ташқари муаллиф тиббий сўзларнинг ясаши ва уларнинг атамаларда қўлланилишига катта эътибор берган. Лотин ва юнон тилига доир тиббий атамаларнинг қиёслаб берилиши ўқувчиларнинг мавзуларни чуқур ўрганишига кўмаклашади.

Дарслиқда ҳар бир мавзудан кейин мутахассисликка оид машқлар берилган бўлиб, бу ўқувчиларнинг мустақил ишлашларига катта амалий ёрдам беради. Шунингдек, мавзуларда назарий билимларга боғлиқ ҳолда ёдлаш учун сўзлар, машқлар, рецелтлар, мутахассисликларнинг турларига қараб, уларга оид атамалар ҳам жой олган.

Ҳар мавзуга доир янги тиббий атамалар мутахассисликларнинг касбий йўналиши бўйи-

ча бўлиниб берилиши ўқувчиларнинг ўз ихтисослигига нисбатан қизиқиши ва масъулиятини оширади. Мавзулар сўнггида касалликлар даволаш усулларининг номлари, доривор ўсимликларнинг лотинча-юнонча муқобили берилган. Ҳар бир мавзу сўнггида мустақил ўрганиш учун лотин мақоллари ва «ҳикматли сўзлар берилганлиги катта тарбиявий аҳамиятга эгадир.

Д.САЛОҲИЙ,
филология фанлари доктори, профессор

OPPOQ XAYOLLARGA CHULG'AGAN FASL

Tuyg'u

Kapalak misoli uchayotgan oppoq qor parchalari yerga qo'nishi bilan umrining «gullagan» davri tugashini sezgandek dam pastga, dam yuqoriga ko'tarilgan o'ynoqlab-o'ynoqlab, zamin uzra asta bosh qo'yadi va farzandini mehr bilan parvarishlayotgan onadek borliqni oq yo'rgakka o'raydi...

Go'zal qiz jamoliga termulishga uyalayotgan yigitdek Quyosh Yerga uzoq-uzoqlardan jilmayibgina nazar tashlaydi.

Kechagina yosh pahlavon alp misoli mag'rur ko'kragini kerib turgan tog'lar, bugun soch-soqoli oppoq otaxon kabi ko'rinadi. Go'yo bu — hayot qonuni, haqiqati ekanligini ta'kidlamoqchiday.

Baland toshloqlardan otilib tushayotgan sharshara borliq uzra hukmron sukunatni buzadi. Uning ovozi har doimgidan-da balandroq va sho'xchan kuy misoli yangraydi.

Sharshara

qo'shiq xirgoyi qilgan cha go'zal san'at asarlarini yaratayotgan haykaltaroshdek ajoyib manzaralarni hosil qiladi.

Tamoman oqlikka o'ralgan terak yangi libos kiygan kishidek qomatini tik tutgan qimirlamaydi. U go'yoki yangi kiyimini ko'z-ko'z qiladi, yon-veriga ko'z qiri bilan nazar tashlaydi, xolos. Sham atrofida uchayotgan parvona singari qarg'alar uning bu go'zalligiga putur yetkazib qo'yishga qo'rqqanicha atrofida aylanadi. Terak esa bu holga beparvo.

Ariq bo'yida oppoq qorda yumalab yotgan qip-qizil olma oftobning zarrin nurida o'zgacha tovlanadi. Unga yopishgan qor parchalari muhabbat dardidan ozorlanayotgan qizning ko'zlaridan yonoqlariga sizib tushgan yosh misoli taassurot uyg'otadi kishida.

Buralib yog'ayotgan oppoq qor oshiq yigit qalbida

pinhon tuyg'ularni jo'sh urdiradi. Uning shuurida turfa xayollar g'ujg'on o'ynaydi: «Qor sevgim kabi oq va pok. Tuyg'ularim yanglig' sof va samimiy...». Bu sohir xayollar satrlarga aylanib, qog'ozga to'kiladi:

Osmonlardan yog'ar oppoq qor,
Butun borliq ko'rinar oppoq.
Mening sevgim qordek beg'ubor
Mening sevgim qor singari pok.
Har dam seni shunday ko'rsaydim,
Qora soching bezalgan qorga.
Qorga emas o'xshaydi zarga,
Oh, qaniydi shu qor bo'lsaydim.
Qani endi shu qor bo'lsaydim,
Qo'nar edim kipriklaringga.
Erib mehning harorati-la,
Silar edim yuzlaring mayin...

Dilshod KARIMOV

B. RIZOQULOV olgan suratlar.

Ma'rifat

TA'SIS

ETUVCHILAR:

O'zbekiston Xalq ta'limi vazirligi, O'zbekiston Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi, O'zbekiston Ta'lim va fan xodimlari kasaba uyushmasi Markaziy Kengashi.

Bosh muharrir vazifasini vaqtincha bajaruvchi:
Bahodir JOVLIYEV

Tahrir hay'ati: Rustam AHLIDINOV, Jumanazar BEKNAZAROV, Xurshid DO'STMUHAMMEDOV, Akmal ISLOMOV (mas'ul kotib), Mahmuda MURZAYEVA, Elshod NABIYEV, Husan NISHONOV (bosh muharrir o'rinbosari), Abdusamat RAHIMOV, Nurlan USMONOV (bosh muharrir o'rinbosari, "Учитель Узбекистана"), Aleksey CHUKARIN (mas'ul kotib, "Учитель Узбекистана"), Sa'dulla HAKIMOV

Gazeta
O'zbekiston Matbuot va axborot agentligida № 0067 raqam bilan ro'yxatga olingan.

INDEKS: 149, 150. G-23.
Tiraji 45514.
Hajmi 8 bosma taboq.
Ofset usulida bosilgan, qog'oz bichimi A-3.

Navbatchi muharrir:
Hulkar TO'YMANOVA.
Navbatchi:
Zohidjon XOLOV.

«Ma'rifat» dan materiallarni ko'chirib bosish tahririyat ruxsati bilan amalga oshirilishi shart. Tahririyatga yuborilgan materiallar muallifga qaytarilmaydi. Belgisi ostida reklama materiallari beriladi.

MANZILIMIZ: 100083, Toshkent, Matbuotchilar ko'chasi, 32.

E-mail: info@marifat.uz
Web-site: www.marifat.uz

TELEFONLAR: mas'ul kotib — 233-99-15, umumiy o'rta va maktabgacha ta'lim yangiliklari bo'limi — 236-53-16, fan, oliy va o'rta maxsus, kasb-hunar ta'limi yangiliklari bo'limi — 236-54-03, adabiyot, madaniyat, kasaba uyushmalari hayoti yangiliklari bo'limi — 236-54-26, ma'naviyat va maktabdan tashqari ta'lim yangiliklari bo'limi — 236-54-23, siyosat, xalqaro hayot va sport yangiliklari bo'limi — 236-55-58, reklama va marketing bo'limi — 233-42-92 (faks), 236-54-17.

Bahosi sotuvda erkin narxda

Dizaynerlar
Liliya BINASHEVA,
Malohat TOSHOVA.

«Sharq» nashriyot-matbaa aksionerlik kompaniyasi bosmaxonasi.

Korxonada manzili: «Buyuk Turon» ko'chasi, 41-uy

Bosishga topshirish vaqti — 21.00.
Topshirildi — 21.00
ЎЗА яқини — 21.00